

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE
ZNANOSTI
KATEDRA ZA INFORMATOLOGIJU

Ak. God. 2017/18.

Diplomski rad

Analiza medijskog izvještavanja o migrantskoj krizi u Europi

Mentor: Dr. Sc. Vjera Lopina

Student: Karlo Stani

Sadržaj

Sažetak:.....	4
Abstract.....	5
Uvod	6
Općenito o migrantskoj krizi.....	7
Mediji.....	12
Medijsko praćenje u državama Europe	14
Različitost izvještavanja po državama EU.....	18
Austrija.....	20
Francuska.....	21
Njemačka.....	21
Grčka.....	22
Mađarska	23
Italija	23
Malta	24
Španjolska	24
Švedska	24
Problemi medijskog izvještavanja u Europi	25
Moguća rješenja problema izvještavanja.....	26
Ostala zanimljiva istraživanja i brojke o medijskom praćenju i izvještavanju o migrantskoj krizi u Europi	29
Analiza izvještavanja u Hrvatskoj.....	34
Intervju sa novinarima Al Jazeera Balkans.....	34
Rezultati intervju s novinarima	35
Analiza članaka s obzirom na frekvenciju pojavljivanja određenih riječi.....	37
Zaključci analize frekvencije riječi u lancima najpoznatijih hrvatskih portala.....	43

Zaključak	44
Literatura.....	46

Sažetak:

Mediji i medijsko izvještavanje jedan od najvažnijih alata uvjeravanja i mijenjanja mišljenja mase. Kroz povijest svjedočili smo brojnim primjerima. Bilo nekim pozitivnim kao što su mijenjanje svijesti o zaštiti okoliša i globalnom zatopljenju u zadnje vrijeme, do onih negativnih kakvima smo mogli svjedočiti u Drugom svjetskom ratu. Novinari su davno ustvrdili da šSvjetski vođe donose odluke koje većina čeli, a većinu se može kontrolirati i uvjeravati jedino masovnim medijima. U ovom radu posvetimo se upravo izvještavanju medija o jednoj od glavnih tema zadnjih godina u Europi, to je migrantska kriza koja je započela 2015. godine i koja još uvijek traje, a riješenje se ne nazire. U fokus su stavljena medijska izvještavanja o krizi u Europi i Hrvatskoj zasebno te analiza tih izvještavanja. Ne zanima nas previše politički aspekt krize te ćemo o tome spomenuti tek neke bitne stvari koje su poduprijele stvarnim činjenicama nego analizirati kako i koliko se spominju migranti u europskim medijima te koliko utjecaja ima samo izvještavanje na mišljenje javnosti o cijeloj situaciji. Radu je pristupljeno istraživati kako sa nekoliko podtema u fokusu. Od toga koliko je samo izvještavanje zastupljeno u ukupnom medijskom prostoru, do toga da li su izvještaji sa kriznih država stvarni tj. da li se prenosi stvarna slika situacije ili se dijelovi prikrivaju (cenzuriraju). Odražen je i intervju sa novinarkom šAl Jazeera Balkans o kako bi imali što realniji prikaz situacije. Kao što smo rekli medijsko izvještavanje ima veliki utjecaj na javno mišljenje, a doznati ćemo i u kojoj mjeri. Činjenica je da države u kojima se izvještava o krizi sa blažim tonom (npr. Švedska) imaju puno otvoreniju politiku prema migrantima nego države koje izvještavaju sa oprezom prema migrantima (npr. Mađarska). Takvi stavovi se možda i najbolje mogu vidjeti u tome kakve se riječi koriste u samom izvještavanju. Migrant i izbjeglica su riječi koje su slične, ali ih ljudi ne doživljavaju isto. Jasno da je migrant riječ koja je puno prihvatljivija i trebala bi biti kao opis ljudi koji dolaze iz ratnih područja dok riječ izbjeglica iako mnogo humanitarnija, većina doživljava na negativan način te izaziva jaz između migranata i europskih građana. U hrvatskim medijima najčešće je korištena riječ migrant te iako novinari tvrde da im taj izraz nepravedno uzima sva stradanja koja su prošla, ipak se ona izaziva mnogo pozitivnije reakcije.

Ključne riječi: mediji, kriza, izvještavanje, analiza, migranti, izbjeglice

Abstract

Media and media reporting is one of the greatest tools of persuasion and changing of mass belief. Through history we witnessed multiple examples. Some were positive such as changes the awareness on protection of environment and global warming in recent times, and some were negative as ones we witnessed in World War Two. Reports long ago said that "World Leaders make decisions that majority wants, and majority can be controlled and persuaded only by mass media. In this study we put emphasis on reporting of media on one of the hot topics in Europe recent years and that is migrant crisis which started in 2015 and still continues without solution at sight. Primarily we analyse media reporting about crisis in Europe and Croatia specifically. We aren't interested in political aspect of crisis and we will only mention some important things which are supported by real facts and will instead analyse how and how much are migrants mentioned in European media and how much influence do reports itself have on public opinion about the matter. Study is accessed from explorer side with few sub topics in focus. From how much is reporting about refugees itself represented in total media space, to information if the reports from crisis focal points are real, that is, if the real image is transferred or are some parts hidden (censored). We did interview with reporter of "Al Jazeera Balkans" so we could have more realistic display of situation. As we said media reporting has great influence public opinion and we will try to find out in what measure. Fact is that countries in which crisis is being reported with milder tone (e.g. Sweden) have more liberal politics towards migrant then countries which are reporting about migrants with caution (e.g. Hungary). Such opinions can maybe best be seen on looking at words which are used in reports itself. Migrant and refugee are words that are similar but people don't experience them the same. It is clear that word migrant is much more acceptable and should describe people which are coming from war zones while word refugee though it has more humanitarian tone mostly has negative reactions and causes the gap between migrants and European citizens. In Croatian media most used word is migrant and though journalists claim that that expression robs them of all malicious things they went through , it causes more positive reactions overall.

Keywords: media, crisis, reporting, analysis, migrants, refugees

Uvod

Mediji su pojam koji označava sustave javnog informiranja koji služe za diseminaciju vijesti i audio-vizualnih sadržaja u svrhu informiranja, obrazovanja i zabave najširih slojeva stanovništva. O medijima i njihovom utjecaju na ljude pogotovo djecu mogao bi se napisati zaseban rad no o tome ne bismo ovdje diskutirali. Pretpostavka je da imaju velik utjecaj u društvu te uvelike služe povezivanju svijeta. Svi imaju pravo biti informirani, pravodobno i to što su mediji najjači alat toga. Uz njihovo djelovanje često se povezuje riječ manipulacija, pogotovo na našim prostorima, u smislu da su sadržaji manipulirani glede svoje vjerodostojnosti, a s druge strane da su priređeni na takav način da manipuliraju svojim korisnicima. Probat ćemo se i toga dotaknuti u nekim dijelovima, ali sa provjerenim činjenicama tj. probati ćemo saznati direktno od samih novinara. Svjedoci smo zadnjih par godina gotovo svakodnevnih reportaža ili članaka o migrantskoj krizi, izvještaja s mjesta događaja, većinom tragičnih slučajeva i svakodnevnih problema tih osoba. Moćemo i sami primijetiti kako se izvještavanje o toj temi mijenjalo kroz godine. Na početku krize u 2015. je bilo puno više reportaža, članaka i moćemo reći da se pridodavalo puno više pažnje toj temi dok se danas uglavnom ne izvještava, osim ako se ne dogodi neka senzacionalna vijest odnosno pitanje je od nacionalne važnosti. Iznimke su neke medijske kuće koje se bave isključivo vijestima te one uglavnom imaju reportaže ili članke na tjednoj bazi ponekad i dnevnoj. Još jedna bitna stvar je koliko su ti izvještaji stvarni. Neke kuće su naravno na glasu kao vjerodostojne i moćemo pretpostaviti da su njihovi članci i izvještaji vjerodostojni dok neki drugi mogu biti upitni. Naravno to je povezano i sa samim usmjerenjem te kuće, da li se bavi isključivo vijestima, da li zabavnim sadržajem ili nešto drugo. Također tu je još mnogo faktora bitno kao što su financije jer naravno da izlazak na teren i prava reportaža trebaju vremena da se naprave kvalitetno i samim time košta je luksuz koji nemaju mnoge medijske kuće. Samim time nameće se poštena pretpostavka da će razvijenije države bolje izvještavati o ovakvim temama dok će one manje razvijene pod pretpostavkom da imaju manje financijskih sredstava potencijalno trafliti samo senzacionalne vijesti da steknu nešto veću gledanost/itanost. Također tu je ljudski faktor odnosno objektivnost te kvaliteta samog novinara koji izvještava. Za članke koje ćemo analizirati iz stranih država i hrvatske pretpostaviti ćemo da su oni vjerodostojni tj. uzeti ćemo za primjere članke i izvještaje onih kuća koje su generalno na dobrom glasu. Sigurno da svi primjeri neće biti sa sigurnošću to ni, ali generalno ćemo dobiti uvid u realnu sliku stanja. Kao što smo rekli utjecaj medija na mišljenje javnosti je ogromno, samim time mediji bi trebali shvaćati da imaju veliku

odgovornost u samom izvještavanju jer oni mogu utjecati na budućnost tih ljudi koji dolaze u potrazi za boljim životom. Jedan članak ili reportaža nekog jakog i utjecajnog medija može promijeniti stav države nego i cijele Europe. Hrvatska se razlikuje od ostatka Europe pa ćemo probati i vidjeti da li ima razlike u izvještavanju.

Općenito o migrantskoj krizi

Europska migracijska kriza počela je 2015. , a posljedica je migracije stanovnika afričkih i azijskih zemalja prema državama članicama Europske Unije¹. U početku migranti su bili iz država pogođenim ratnim uvjetima prvenstveno Sirije i Iraka, ali su se s vremenom priključili i ekonomski migranti iz drugih afričkih i azijskih ekonomski slabije razvijenih država koji su vidjeli priliku za bolji život u državama Europske unije. Početak migracijske krize dogodio se kao posljedica uspona šislamske države i pogoršanja odnosa država na Bliskom istoku –to je dovelo do propadanja gospodarstva i teške ekonomske situacije². Većina migranata dolazi iz većinski muslimanskih zemalja –to nam je bitno za shvaćanje otpornosti nekih država na dozvolu ulaska migrantima. Po podacima UN-a najveći dio migranata dolazi iz Sirije, Afganistana, Nigerije i Iraka. Ono –to je bitno za razumjeti je da postoje dvije skupine migranata aktualne migrantske krize. Ratne izbjeglice tj. osobe koje su emigrirale iz svoje države zbog ratne opasnosti i njima je prema međunarodnom pravu svaka država dužna osigurati pravo na azil. Druga skupina su radni emigranti koji su emigrirali iz svoje države zbog bolje ekonomske budućnosti³. Ekonomski migranti nemaju pravo na azil te mogu biti deportirani u najbližu prethodnu državu gdje im sigurnost nije ugrožena. Ovo nam je bitno kako bi shvatili neke od gorućih problema današnje migracijske krize te kako bi bolje razumjeli članke koje ćemo analizirati. Te –ko je razdvojiti odnosni znati koji su istinski razlozi migriranja određenih ljudi ako dolaze iz područja koja su blizu ratnim zonama. Možda su oni zapravo ekonomski emigranti, a tvrde da su ratne izbjeglice kako bi dospjeli do željene destinacije.

Hrvatska je kao granična država Europske Unije i jedna od glavnih na šibalkanskoj rutini imala veliki broj migranata koju su prolazili , jo –prolaze ili su tražili azil u našoj državi. Samo u prvih 20 dana krize u Hrvatsku je ušlo preko 200 tisuća migranata –to je ogromna

¹ <http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20170629STO78631/europe-s-migration-crisis>

² https://en.wikipedia.org/wiki/European_migrant_crisis

³ <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1369183X.2017.1348224>

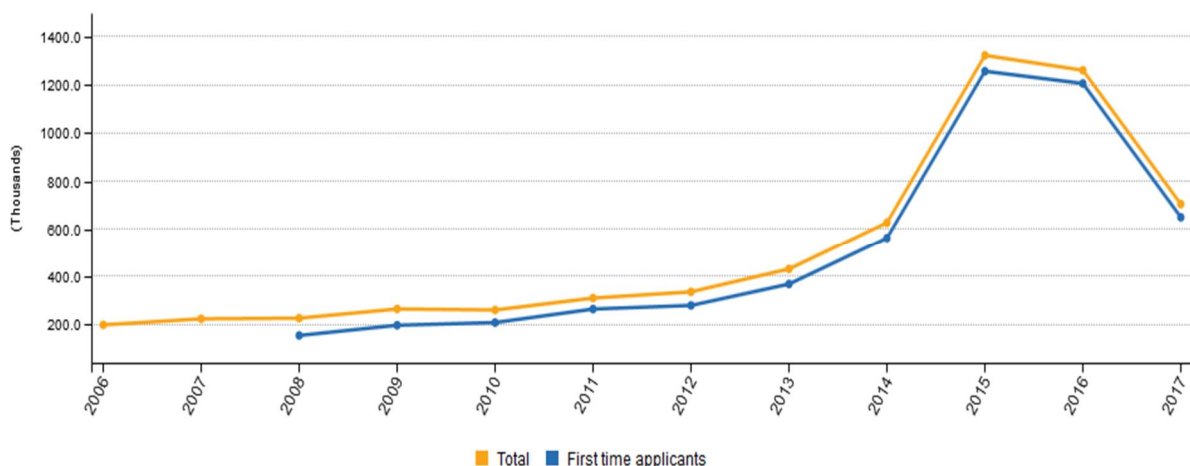
brojka. U međuvremenu se taj broj stabilizirao, ali je još uvijek veliki priljev migranata koji je sada mnogo strože reguliran u nekim državama pa je samim time priljev manji⁴.

Migracije iz siromašnijih država prema bogatijim postoje oduvijek, što znamo i iz slučajeva vlastite države. Razvijene države s velikim brojem stanovnika uvijek imaju prirast stanovništva kako bi zadovoljili količinu potrebne radne snage na tržištu te iskoristio razvojni potencijal. Zato su razvijene države Europske unije spremne prihvatiti veliki broj migranata jer u njima vide buduću radnu snagu dok manje razvijene zemlje Unije to vide kao prijetnju njihovom gospodarstvu. Ovdje bi također mogli naći razloge zašto se medijsko izdvajanje razlika od države do države. Odrasle države su u međuvremenu i podigle zidove na svojim granicama kako bi spriječile ilegalni ulazak migranata na njihov teritorij. Treba napomenuti da je Europska komisija protiv gradnje zidova na granicama EU, ali istovremeno ne može zabraniti svojim državama gradnju istih.

Hrvatska je u prihvatanju i odbijanju migranata zauzela neku treću varijantu, a to je funkcija tranzitnog koridora. Po potrebi zatvaranje granica sa susjednim državama iz koje dolaze migranti i slanje migranata u susjedne države. Treba napomenuti da je ta opcija zapravo nepostojeća te nema uporišta. Europska unija je glasovanjem donijela odluku o preraspodjeli migranata unutar zemalja EU ovisno o veličini i jačini ekonomije. Iako su neke članice bile protiv raspodjele i dalje se protive te ne prihvaćaju kvote većinom je ona prihvaćena. Iako je priljev migranata u početku otkrio svu nepripremljenost EU na prihvatanje migranata od tada mnogo mjera je napravljeno kako bi se to popravilo i poboljšao sustav traženja azila. Unatoč svim naporima u istraživanju iz sredine 2018, 72% Europljana se izjasnilo da vjeruje da EU u potpunosti nije spremna po pitanju imigracije⁵. Također se ti isti brojevi u 2017. oko 730 tisuća ljudi je zatražilo azil u državama EU što je puno manja brojka od 2016. kada je taj broj bio 1.3 milijuna pa možemo reći da je taj broj ipak u padu čemu doprinosi i rješavanje problema u samom izvoru, a to su ratovi na Bliskom Istoku.

⁴ https://hr.wikipedia.org/wiki/Europska_migracijska_kriza_2015.

⁵ <http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20170629STO78630/eu-migrant-crisis-facts-and-figures>

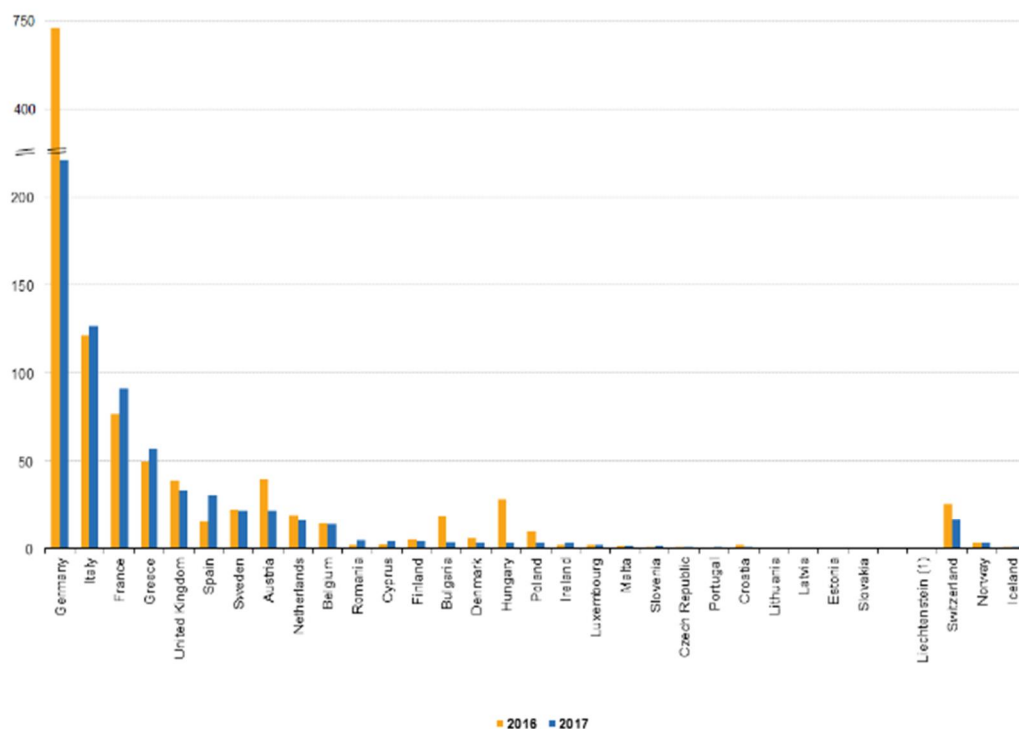
Slika 1. Zahtjevi za azil u državama članicama EU od 2007-2017⁶

Što se tiče zemalja koje su odredile migranata i tražitelja azila u 2017. najviše ih je registrirano u Njemačkoj (31% svih odobrenih azila u EU), nakon toga Italija (20%), Francuska (14%) i Grčka (9%)⁷. Kao što možemo primijetiti Italija, Francuska i Grčka su granične zemlje (uglavnom morem) te je priljev migranata kojima je to prvi dodir sa EU jako velik, a kako nove direktive nalažu da prva zemlja EU u koju migranti ulaze se moraju registrirati i tako tamo automatski zatražiti azil jasno je zašto su te države u vrhu. Njemačka ima najotvoreniju politiku prema migrantima jer ih vidi kao buduću radnu snagu koja im je potrebna te je tako najpoželjnija zemlja među migrantima. Kao što možemo vidjeti u grafu ispod Hrvatska je donjoj polovici po broju zahtjeva za azilom, te je ta brojka u 2017. pala kao što je i trend u cijeloj Europi⁸. Tek neke države je imala porast broja azilanata u odnosu na 2016. godinu.

⁶ Preuzeto sa https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics#Citizenship_of_first-time_applicants:_most_from_Syria_and_Iraq

⁷ <http://www.europarl.europa.eu/thinktank/infographics/migration/public/index.html?page=migration>

⁸ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics

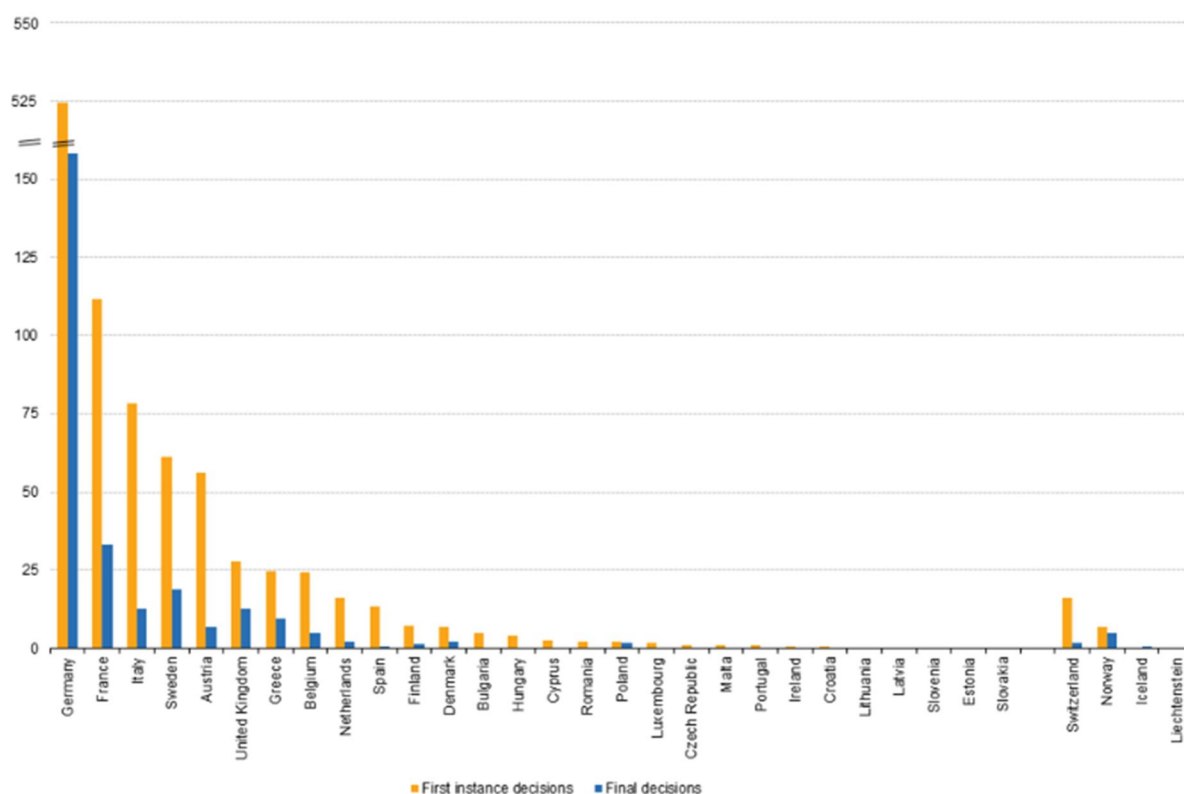
Slika 2. Broj tražitelja azila u državama EU i EFTA-e

Mo se ti e zemalja iz kojih dolazi najviše tražitelja azila uvjerljivo predvodi Sirija unutar njihovih granica se već godinama odvijaju sukobi pa je i logično da mnogo stanovnika bježi. U 2016. godini 27.8 posto svih tražitelja azila su bili Sirijci dok je 2017. taj postotak pao na 15.8%. Druga nacija koja je najzastupljenija među tražiteljima azila je Irak koji čini 7% ukupnog broja tražitelja azila, a slijede ga Afganistanci sa također 7%, od ostalih narodnosti u većini su tu Nigerijci te Pakistanci⁹. Mo se ti e spol i dobi migranata većina njih to nije 82% su mlađi od 35 godina. 31% njih su maloljetnici tj. djeca. Tek u nekoliko država (Austrija, Mađarska, Poljska, Njemačka) su brojke odskakale od prosjeka s razlikom u tome da su imale već i broj tražitelja azila koji su mlađi od 18 godina. Mo se ti e spol kod djece (0-13) prilično je jednaka brojka muške i ženske djece dok je u starijim dobnim skupinama velika razlika u korist muškaraca (otprilike ¾ su muškarci)¹⁰. Jedina dobna skupina gdje je već i udio žena je preko 65 godina to nisu osobe starije životne dobi, ali je njihov broj u

⁹ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics#Citizenship_of_first-time_applicants:_most_from_Syria_and_Iraq

¹⁰ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics

ukupnom broju azilanata zanemariv. Tako er valja spomenuti kako je 31% maloljetnika koji su traffili azil bilo bez pratnje odrasle osobe¹¹. Ono -ta je tako er bitno da je broj dodijeljenih azila u padu svake godine, u 2017 je pao za 25%¹². To ima veze i sa manjim priljevom migranata, ali i sa strofom politikom drflava lanica. Da li su medijski izvje-taji to pratili tj. da li su i imali utjecaja moŒda na takve odluke odnosno stav javnosti poku-at emo vidjeti kasnije. Kao -to smo rekli prije Njema ka ima najotvoreniju politiku prema migrantima te je ona predvodila u odobravanjima azila sa 54% ukupnog broja izdanih azila.

Slika 3. Broj zahtjeva za odobravanju azila po drŒavama članicama

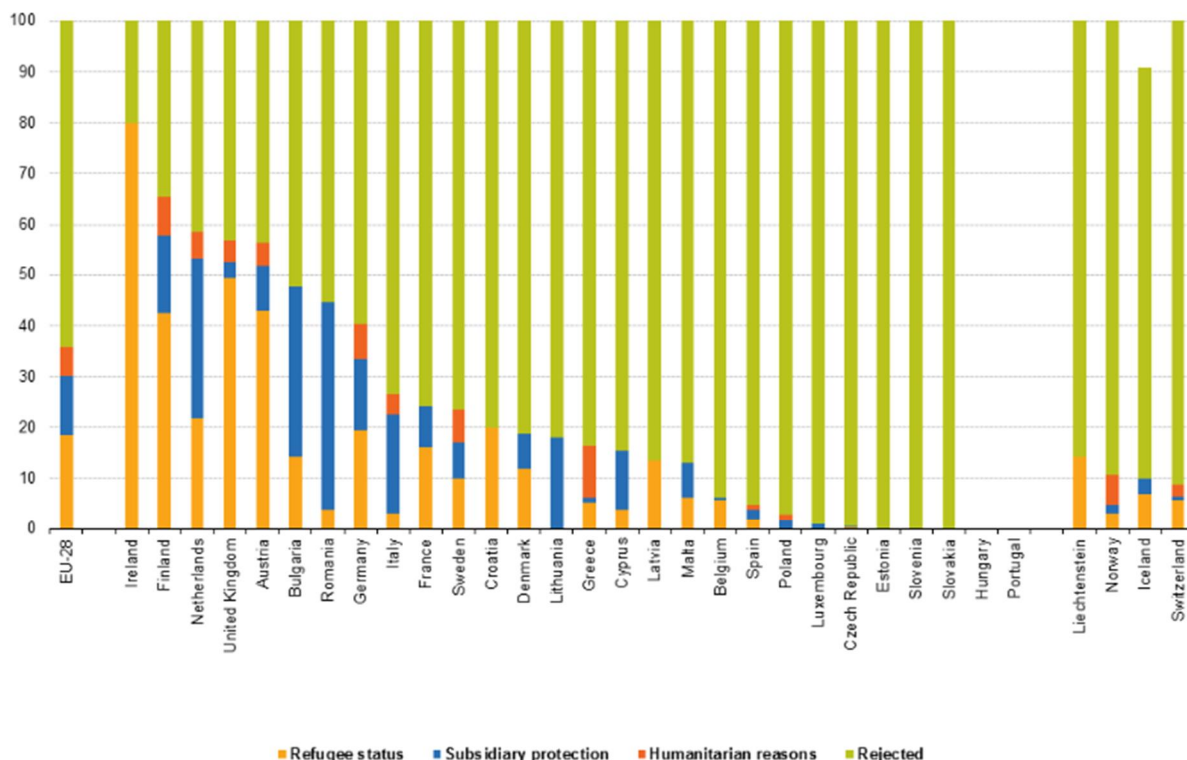
Ono -to bi mogli biti zanimljivo i povezano moŒda sa medijskim izvje-tavanjem je to da su drflave koje su odobrile najve i broj zahtjeva Irska (sa 89% odobrenih zahtjeva) Litva (78%) te Latvija (74%)¹³. Naravno kada se pogleda koliko su zahtjeva zaprimile te drflave

¹¹ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics#Applications_by_unaccompanied_minors

¹² https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics

¹³ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics#First_instance_decisions_on_asylum_applications

Iako je zaključiti da su države koje su primile manji broj zahtjeva posljedno i odobrile puno više azila migrantima. Međutim, Poljska te Francuska kao suprotnost odbijaju više od 70% zahtjeva za azilom, a to može biti povezano i s velikim brojem zahtjeva u tim državama, ali i slabijom potražnjom za radnom snagom. Neke države kao Mađarska i Portugal uopće ne daju mogućnost izdavanja azila dok neke države odbijaju gotovo sve zahtjeve (Estonija, Slovenija, Slovačka). U tablici ispod možemo vidjeti koliko je koja država izdala pozitivnih azila, koji su razlozi (status izbjeglice, zaštita ili humanitarni razlozi), te broj odbijenih zahtjeva.

Slika 4. Broj odobrenih i odbijenih zahtjeva za azilom po državama članicama

Ovo su neke od činjenica koje ćemo u radu probati povezati sa medijskim izvještavanjem tj. analizom medijskog sadržaja u Europi te u Hrvatskoj. Iz ovoga zasada možemo zaključiti da je Hrvatska u nekoj sredini – ta se tiče prihvata migranata, a kasnije ćemo to probati povezati sa analizom medijskih izvještaja.

Mediji

Već od najranijeg djetinjstva okruženi smo različitim medijima. Njihov utjecaj na doživljaj nas samih, svijeta koji nas okružuje i na formiranje našeg sustava vrijednosti je jako velik. Kupujemo ih i koristimo, a rijetko se pitamo koliki je njihov stvarni utjecaj na odrasle i

ponajprije na djecu. Mediji nisu sami po sebi dobri ili loši. S jedne strane mogu obogatiti flivote, potaknuti ma-tu i kreativnost, pro-iriti obrazovanje i znanje , poticati toleranciju, smanjiti razliku između u dru-tvenih slojeva i doprinijeti razvoju dru-tva. S druge strane pojavljuje se sve veća zabrinutost medijima¹⁴. Smatra se da mogu otupiti osjetila, ko-iti ma-tu i spontanu igru, poticati destruktivne vrste pona-anja, odrflavati stereotipe, dovesti do propadanja moralnih vrijednosti, potisnuti lokalne kulture i doprinijeti otu-enju od dru-tva. Ovisno o sadržajima koje uključuju, kontekstu u kojima se doflivljavaju mediji mogu svakako imati pozitivne i negativne posljedice. Sve ovo nam je bitno kako bi shvatili utjecaj medija na neku konkretnu temu. U na-em slu-aju migrantske krize.

Da prikaflimo taj utjecaj jasnije moramo pogledati u istraflivanja o pozitivnim i negativnim stranama medija. Uvijek je lak-e djelovati na negativnu stranu. Primjerice u estalo prikazivanje nasilja na televiziji (mnogo pa i previ-e vi-amo ak i u vijestima), a koji je zajedni-ka zna-ajka medijskih sadržaja u cijelom svijetu , dokazano utje-e na pona-anje (pove-anje agresivnog pona-anja), psihi-ki flivot (pove-anje straha) te dru-tveni flivot (smanjenje osjetljivosti na patnje drugih tj. empatije). ak i kada je nasilje prikazano kako bi se dokazala neka moralna ili obrazovna pouka, kako bi se predstavili dru-tveni sukobi ili sl, ono moflje imati negativan utjecaj na gledatelje. Naravno da medijsko nasilje razli-ito utje-e na ljude ovisno o njihovim osobnostima, spolu, vrstama obiteljske i dru-tvene okoline te flivotnim iskustvima, ali ono je svakako prisutno.

Drugo istraflivanje negativnih utjecaja je ono koje se odnosi na kratkoro-ne i dugoro-ne utjecaje stereotipnih prikaza ljudi u medijskim sadržajima¹⁵. Stereotipni prikazi mu-karaca (vo-e, prvi rje-avaju probleme, fizi-ki aktivniji) i flena (seksipilne, zainteresirane za svoj izgled i ljubav, pod-injene uloge) utje-u na na-in na koji ljudi razvijaju svoje rodne identitete, o-ekivanja bilo od strane sebe ili pripadnika suprotnog spola, samopo-tovanje, na-in vi-enja vlastitog tijela itd. Nedostatak istinitih prikaza raznolikosti rasa, naroda, stalefla, vjera, te-ko-a u razvoju, dobi itd. usko su povezana s promicanjem ograni-enog svjetonazora koji utje-e na na-in na koji ljudi i pogotovo mladi vide sebe i druge. Iz ovoga je jasno koliko bi utjecaja mediji mogli imati na na-u temu i kakve bi promjene mogli napraviti ka prihva-anju ljudi koji su u potrazi za boljim flivotom, a u nekim dru-tvima su nepofljeljni najblafle-re-eno.

¹⁴ https://www.medijskapismenost.hr/wp-content/cache/page_enhanced/www.medijskapismenost.hr/pozitivni-i-negativni-utjecaji-medija/_index.html_gzip

¹⁵ <https://hrcak.srce.hr/file/252717>

Iz ovih primjera saznajemo koliko mediji mogu utjecati na živote ljudi u svim područjima njihova razvoja. U ponašanju, društvenosti, kognitivnim sposobnostima te čak i odnosu prema tijelu. O čisto je da medijski utjecaj nije isključivo dobar ili loš¹⁶. Na čini utjecaja su višestruki i ovise o vrijednostima i svjetonazorima. Negdje se gledanje američkih serija npr. zna čiti stjecanje iskustva o drugim kulturama dok se negdje zna čiti narušavanje naših kulturnih identiteta. Medijsko dokumentiranje kršenja čije jih prava moće doprinijeti poboljšanje njihovih života ili mogu prikazivati najgore strane obitelji, zajednica i društva u ostatku svijeta. Odgovori na ovakva pitanja nisu jednoznačni na te ovise o osobnim i društvenim varijablama. Danas se više nego ikad pojavila potreba za pomnijim proučavanjem pozitivnih i negativnih utjecaja medija na živote ljudi, pogotovo onih koji žive u lošim ekonomskim uvjetima i kriznim situacijama kao što je i ova sa migrantskom krizom. Cilj je ove procese bolje shvatiti kako bi se rezultati mogli primijeniti i izvukle što pozitivnije stvari.

Medijsko praćenje u državama Europe

Medijima u Europi trebalo je neko vrijeme da počnu iscrpno izvještavati o krizi u Europi. Moglo bi se reći da je sve počelo naflašlost tragičnom slikom čije čaka čije je tijelo beživotno ležalo na obalama Turske nakon što je bezuspješno pokušao sa obitelji doći do obale brodom. Naflašlost tijekom putovanja su doživjeli brodolom te je čije čak poginuo. Već inače se sjeća te slike sa kraja 2015. godine. Kako medijima uvijek treba ili nešto senzacionalno ili neki događaj da se senzibiliziraju sa određenom temom čini se da ovaj događaj pokrenuo lavinu odnosno izazvao intenzivno medijsko praćenje diljem Europe. Od početka medijskog praćenja u Europi problem novinara je bio izbor riječi. Termini migrant, izbjeglica i tražitelj azila su se izmjenjivali u medijima kako bi opisali trenutnu krizu. Međutim svaka od tih riječi ima različite implikacije. Slično je bilo i sa riječima krijumčarenje i trgovina (smuggling i trafficking). Ono što je jako zanimljivo jest da su riječi izbjeglica ili tražitelj azila najviše korištene u Njemačkoj (91%) i Veljskoj (75.3%) koje su na glasu kao države koje su otvorile svoja vrata migrantima¹⁷. Riječ migrant se pak najviše koristila u Ujedinjenom Kraljevstvu (54.2%) i Italiji (35.8%) koje su poznate kao zemlje kroz koje su kroz povijest imale velike valove useljavanja, te su trenutno malo zatvorenije što se tiče pitanja migranata. Također je

¹⁶ <https://hrcak.srce.hr/file/252717>

¹⁷ <http://www.unhcr.org/protection/operations/56bb369c9/press-coverage-refugee-migrant-crisis-eu-content-analysis-five-european.html>

zanimljivo da se u TMpanjolskoj najviše nije koristila nijedna od tih riječi nego riječ imigrant –to naravno označava useljenika.

Po istraživanju dalo bi se zaključiti da države koje imaju najblagiji stav prema migrantima su one čiji političari najblagije pričaju o toj temi odnosno otvoreno zagovaraju za pomoć tim ljudima. Tako su TMvedska (39.4%) i Njemačka (32.8%) države gdje su doma i političari najviše govorili o temi migracije te su doma i mediji izvještavali o njima¹⁸. Dok je recimo TMpanjolska pri dnu i tamo je samo 11.1 posto članaka bilo o domaćim političarima koji su priča o krizi. Sukladno tome u TMpanjolskoj se pojavljuje najviše članaka (16.7%) gdje strani političari pričaju o migrantskoj krizi. Iz toga bi se dali zaključiti da države gdje su doma i političari puno aktivniji, zapravo stvaraju bolju sliku o migrantima. To je vjerojatno povezano i sa povjerenjem tim istim političarima u određenim državama jer recimo TMvedska, Njemačka i Engleska su na glasu kao države sa vjerodostojnom politikom dok u Italiji i TMpanjolskoj npr. svako malo možemo vidjeti neke skandale. Pogotovo u Italiji gdje je korupcija na visokom nivou te samim time narod zasigurno manje vjeruje političarima odnosno okreće se drugim izvorima kao što su mediji vjerojatno koji imaju važniju ulogu u njihovoj odluci.

UNHCR je primijetio kako se od države do države razlikovale etikete koje su se stavljale migrantima te su u različitim državama višeni kao različite prijetnje¹⁹. U Maarskoj (koja je poznata kao vodeća država anti-imigrantske politike) i Slovačkoj migranti su tretirani kao prijetnja nacionalnoj sigurnosti i identitetu. U Britaniji smatralo ih se kao prijetnju zajedničtvu i kulturu te kako bi njihov dolazak stvorio veliki jaz među građanima. I u Bugarskoj su glavne teme bile negativnog karaktera. Najviše se pričalo o nacionalnoj sigurnosti, terorizmu, bolestima i izbjegličkim kampovima. U Italiji se u početku pričalo kao humanitarnoj krizi te izvještaji većinom bili pozitivni, stavljali su naglasak na pomoć mnogobrojnim migrantima koji stišu na južne obale Italije brodovima. Sve veći broj brodoloma izazvao je zabrinutost te mnogo veću aktivaciju humanitarne pomoći. Međutim kako je vrijeme išlo i blifili su se politički izbori tako se i stav novina odnosno političara promijenio. Počeli su s govorima mrfljanja prema migrantima, ponajviše zbog toga što je narod

¹⁸ <http://www.unhcr.org/protection/operations/56bb369c9/press-coverage-refugee-migrant-crisis-eu-content-analysis-five-european.html>

¹⁹ <http://www.unhcr.org/protection/operations/56bb369c9/press-coverage-refugee-migrant-crisis-eu-content-analysis-five-european.html>

bio sve nezadovoljniji velikim priljevom migranata te su se naravno političari htjeli dodvoriti građanima kako bi što bolje prošli na izborima. Kao što smo rekli u prijašnjem odlomku, istraflivanje je pokazalo da u Italiji političari nemaju veliki utjecaj nad narodom zbog mnogobrojnih skandala te je jasno zašto su odlučili krenuti s takvim govorima mrflnje.

Zaključili smo da mediji imaju veliku ulogu u percepciji naroda o određenim temama. Ljudi kojima određene situacije nisu jasne traže pojašnjenje situacije u medijima stoga mediji moraju biti svjesni da ne smiju stvarati etikete kao npr. u Italiji i mnogim drugim zemljama gdje se o migrantima priča kao o prijetnji. Ono što je bitno za reći jest kako su istraflivanja pokazala korelacije o tome kako javno mišljenje pogotovo šelitne grupe ljudi (političari, poznate osobe itd.) utječe na izvještavanje medija. Dakle ne utječe samo mediji na narod općenito, nego i narod (doduše onaj manji dio) utječe na medije. Prema tome mediji moraju biti ne samo svjesni da oni moraju biti ti koji će skrenuti pažnju svijeta i Europe na patnje migranata nego i moraju biti svjesni da ne smiju biti pod utjecajem određene skupine ljudi. Prema ovoj korelaciji možemo povući i onu paralelu o zastupljenosti govora o migrantima domaćih političara. U Njemačkoj i Njemačkoj političari najviše i najpozitivnije pričaju o migrantima te samim time mediji najviše i najpozitivnije izvještavaju o toj temi (utjecaj elitne skupine ljudi)²⁰. Situacija u Poljskoj i Italiji je obrnuta. Najviše se prate strani političari dok domaći uglavnom šute o toj temi (izuzev kada im trebaju politički bodovi). Prema tome one su države koje imaju neke od najnegativnijih stavova i izvještavanja. Dakle utvrdili smo sljedeće. Mediji utječu na normalnu populaciju, populacija utječe na elitu (političari), elita utječe na medije. Svi su oni u korelaciji pa onda se po tome zaključuje da možda nitko ne vodi glavnu riječ. Mediji bi zasigurno trebali biti vođeni, moraju stvarati pritisak na političare i javnost da reagiraju na humanitarne prijetnje odnosno da percipiraju migrante u pozitivnom smislu, a ne negativnom. Ipak kao što smo vidjeli po izvještavanju određenih medija u Europi ono to nisu radili nego s uglavnom još doprinosili negativnosti i stereotipima o migrantima tako što se nisu distancirali od političkih negativnih govora. Jasno je da su političari određenih država govorili ono što je narod htio čuti te samim time skupiti političke bodove za izbore. Međutim ono što bi novinari prije svega trebali biti su neovisni i izvještavati vjerodostojno. Vjerojatno najveća greška svih medija u Europi je bila ta što nisu iznijeli vjerodostojne i to ne podatke o izbjeljkoj krizi. Velika većina novinara i novinskih agencija (kao i u HR) je

²⁰ <http://www.unhcr.org/protection/operations/56bb369c9/press-coverage-refugee-migrant-crisis-eu-content-analysis-five-european.html>

izvještavala senzacionalistički o krizi. Bitne su im bile samo glavne teme koje su osiguravale istanost ili gledanost bez ikakve doze novinarske etike –to je potvrdio i sami Europski Novinarski Centar²¹. Svi ti negativni pridjevi, korištenje nepreciznih termina i stereotipa izazvali su dehumanizaciju izbjeglica odnosno promijenili suosjećanje javnosti u Europi prema njima. S vremenom to je imalo utjecaj na direktna fizička i kulturna nasilja protiv migranata čemu smo svjedoci i danas diljem Europe gdje čak i vodeće države poput Njemačke imaju velikih problema sa desničarski orijentiranom populacijom.

Još jedno zanimljivo istraživanje je provedeno o tome koliko članci daju pozadinske informacije o zemljama iz kojih dolaze izbjeglice i migranti te stanju u njima. Kao što znamo većina tih država je pogođena ratom međutim ne pije svi jednako o pozadinskim pričinama koji bi zapravo trebale biti jako bitne u izvještavanju jer pridonose vjerodostojnosti članka. Skoro svi članci u TMŠpanjolskoj (89.1%), Ujedinjenom Kraljevstvu (87.4%) i Njemačkoj (86.5%) uključuju pozadinu, dok su u TMNjemačkoj (72.5%) i Italiji (69.6%) te brojke dosta manje²². Zajednički za svim zemljama je da identificiraju Siriju kao glavnu zemlju iz koje dolaze migranti, s time da UK i TMŠpanjolska donose najturbulentnije geografske opise. Ne navode to neke države nego ponekad samo spominju široka područja kao što su Sjeverna Afrika, Bliski istok itd. Naravno postoje i razlike u izvještavanju Europskih država i država s druge strane Mediterana to nije arapskih zemalja, ali te teme čemo se dotaknuti malo kasnije.

Postoje naravno i razlike u praprimanju ovisno o temama. U Italiji polovica članaka (50.6%) se odnosila na humanitarne teme –ta je više nego u bilo kojoj drugoj državi. Velika vjerojatnost tome zato što su se talijanski mediji fokusirali na stanje na Mediteranu koje je često završavalo humanitarnim katastrofama odnosno pogibijom ili potrebom za spašavanjem²³. Također njihovi mediji su često donosili priče i razna iskustva ispričana od strane migranata. Ironija je da je Italija bila i vodeća po broju članaka u kojima su migranti i izbjeglice spominjani kao prijetnja nacionalnoj sigurnosti. Pretpostavljamo da to ima veze sa raznim medijima i o čemu je da u Italiji zastupaju jednu ili drugu opciju te da nekog kompromisa nema. Također je vjerojatno povezano sa velikim valovima imigracije pogotovo iz Afričkih zemalja koji su se događali prije ovog. Kao što smo rekli i prije Velika Britanija je prednjačila u

²¹ https://ethicaljournalismnetwork.org/wp-content/uploads/2017/03/Draft_Migration_and_Media_Report.pdf

²² <http://www.unhcr.org/protection/operations/56bb369c9/press-coverage-refugee-migrant-crisis-eu-content-analysis-five-european.html>

²³ <http://www.unhcr.org/protection/operations/56bb369c9/press-coverage-refugee-migrant-crisis-eu-content-analysis-five-european.html>

lancima gdje su migranti viđeni kao kulturna prijetnja (možda bluffi na in da se kažu da nisu poželjni?). Također su predvodili u lancima u kojima se spominju kao prijetnja novčanom i zdravstvenom sustavu, odmah iz njih su bile TMŠvedska i Njemačka. Dakle, ono što možemo zaključiti da su najrazvijenije države EU vidjele migrante i izbjeglice više kao prijetnju kulturnoj barijeri, odnosno da bi imali poteškoća u asimilaciji te bi to izazvalo probleme u društvu koji bi se potom mogli pretvoriti u probleme u drugim granama jer ipak ih je potrebno zbrinuti i naravno za to je potreban novac. Nešto slabije razvijene zemlje EU, ako ih možemo tako nazvati, vidjele su migrante kao direktnu prijetnju nacionalnoj sigurnosti. Kako god bilo iz oba slučaja da se zaključiti da mediji imaju veliki utjecaj u polju izvještavanja o migrantima. Pitanje da li bi razvijenije države da nisu tako razvijene smatrale migrante kao nacionalnu, a ne kulturnu prijetnju?

Iz nekih istraživanja vidljivo je da su one države koje imaju najotvoreniju imigracijsku politiku one koje su imale najviše članaka o integraciji migranata u društvo. Tu opet prednjače Njemačka (19.7%) i TMŠvedska (12.6%), najmanji broj takvih članaka je u TMŠpanjolskoj ili UK²⁴. Za UK je to možda i razumljivo jer tamo nije toliko veliki priljev migranata s obzirom da su na sjevernoj granici EU te su otok te je tako migrantima jako doći pa i ostati u Ujedinjenom Kraljevstvu. Pogotovo ako znamo da nisu otvoreni po pitanju imigracije već se protive njihovom dolasku zbog nemogućnosti asimilacije. Kao što smo prije rekli velika greška izvještavanja europskih agencija je bila to što izvještaji nisu bili potkrijepljeni stvarnim činjenicama. Npr. u Italiji je najmanje članaka (30.9%) gdje su se brojke o migracijama citirale. Te činjenice su dakako vrlo bitne za shvaćanje problema i bez iznošenja pravih podataka nije moguće vjerodostojno uzeti u obzir sve izvještaje. Države koje su najviše citirale brojke i statistiku vezano za migraciju su Velika Britanija (67.4%) i Njemačka (61%).

Različitost izvještavanja po državama EU

Izvještavanje je vrlo različito od države do države. Dok su neke medijske kuće spremne potrošiti resurse i slati najbolje izvjestitelje kako bi napravili složenu sliku i priču o migracijskoj krizi, drugi su nedosljedni te na njih utječu političke struje. Veliki utjecaj su imale i društvene mreže preko kojih određeni ljudi izražavaju svoje mišljenje o nečemu javno (spomenuli smo povezanost elitne grupe ljudi sa izvještajima određenih medija). Kako postoje

²⁴ <http://www.unhcr.org/protection/operations/56bb369c9/press-coverage-refugee-migrant-crisis-eu-content-analysis-five-european.html>

razlike od države do države tako postoje razlike i unutar samih država naravno ovisno o tome da li su pod utjecajem određene politike struje ili vanjskog utjecaja određeni ljudi. Naravno tu su bili i neki događaji koji su mijenjali mišljenje javnosti odnosno izvještavanja. Mnogo novinari su bili potreseni slikama stradanja migranata na obalama Mediterana te su članci u tim trenucima bili pretežno pozitivni i s ciljem da im se pomogne u što većem broju. I političari većine zemalja su zagovarali da se migrante dočeka s dobrodošlicom. Međutim nakon terorističkih napada u Parizu i Bruxellesu 2015. i 2016., entuzijazam i politički pozitivizam vezan za migracije se smanjio. Samim time ton medijskog izvještavanja je postao negativniji te su se sigurnosni problemi vezani za migrante sve više spominjali. Također neke države (Francuska) su bile fokusirane na izvještavanje u kontekstu cijele EU dok su se neke (Austrija, Mađarska) koncentrirale na izvještavanje pretežno o problemima na vlastitim granicama.

2015. godina je bila posebno zanimljiva što se tiče medijskog izvještavanja. Toliko se događaja zbilo u kratkom vremenu da se zapravo izvještavanje mijenjalo iz mjeseca u mjesec koje možemo podijeliti u 3 perioda²⁵.

Prvi period je period šOpresne tolerancije koji je započeo izvještajima o masivnim utapanjima u Mediteranu. U isto vrijeme Europsko Vijeće donijelo je mjere o razmještanju migranata iz Grčke i Italije u druge zemlje članice. I na kraju Mađarska je odlučila da će podići zid na granici sa Srbijom kako bi spriječila ulazak migranata. Kao što vidimo taj period je bio jako dinamičan u različitim dijelovima Europe. Iz članaka se može vidjeti da se pisalo o humanitarnim naporima u Mediteranu, ali i o migrantskom nasilništvu. Pojavio se određeni balans između sigurnosnih i humanitarnih pitanja te se činilo po izvještavanju tada da je Europa više htjela pomoći izbjeglicama nego što nije, ali je ostala oprezna zbog mogućih negativnih posljedica.

Drugi period se odnosi na onaj šUshičene humanitarnosti. Kao što smo spomenuli prije događaja koji je bio prekretnica je slika trogodišnjeg dječaka koja se našla na naslovnici gotovo svih Europskih medija. Nakon toga izvještavanja su se drastično promijenila. Glavna tema je postala kako pomoći izbjeglicama i kojim mjerama, a ne sigurnost određene države odnosno cijele EU. Često su se u člancima mogle vidjeti osobne

²⁵ <http://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/projects/media-and-migration/Migration-and-media-report-FINAL-June17.pdf>

prije i doživljaju izbjeglica, –to u ostala dva perioda nije slučaj. Također lanci su spominjali znatno više pozitivnih stvari kao posljedicu migrantskog vala. Dakle u ovom periodu Europa se u medijima činila najsolidarnija u pokušaju zbrinjavanja tražitelja azila.

Slika 5. Naslovnica koja je trebala promijeniti stav prema migrantima

To se sve promijenilo u trećem periodu nakon terorističkih napada u Parizu. Taj period obilježava strah i povećanje sigurnosti²⁶. U lancima vezanima za izbjeglice i migrante, obrambeni stavovi su dominirali nad onim humanitarnim po prvi puta kao trend. Negativne geopolitičke posljedice migrantske krize pojavljivale su se u skoro polovici svih lanaka iz medija tog razdoblja dok su izbjeglice ostali bez glasa u medijima. Kako se smatralo u Europi izbjeglice su krivi za stanje –oka.

Austrija

Mediji u Austriji probleme s migrantima su uglavnom prezentirali kao krizu za određene države, a ne kao problem cjelokupne EU zajednice. Uglavnom neutralni mediji s početka migrantske krize kasnije su dobivali sve negativniji ton. Razloga tome je bilo mnogo. Od komercijalnih prioriteta medija prije etičkih i profesionalnih (spominjali smo senzacionalizam) do toga da su mnogim novinarima i medijskim kućama glavni izvor informacija politička elita (opet elita utječe na medije). Negativnost i lancima bila je toliko izražena da je krajem 2016. Austrijsko Novinarsko Vijeće osmislilo listu zadataka koje svaki

²⁶ <http://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/projects/media-and-migration/Migration-and-media-report-FINAL-June17.pdf>

novinar koji pokriva reportaže o migraciji, izbjeglicama ili tražiteljima azila mora ispuniti²⁷. Kasnije je čak i austrijska javna televizija (ORF) izdala priručnik o ulozi kvalitetnog novinarstva vezano za migracijske probleme koje je pomogao u kasnijem izvještavanju. Iako postoje primjeri uredničke pristranosti prevladavaju uglavnom neutralni i objektivni članci i izvještaji. Štoviše, Die Presse je čak imao dnevne izvještaje koje je za njih radio tim novinara koji su bili migranti – to je bio vrlo dobar primjer direktnog pristupa informacijama koji je davao drugačiji pogled, onaj iz perspektive migranata.

Francuska

U Francuskoj je medijsko praćenje pod velikim utjecajem politike. Trend koji se je pojavio je da su izvještaji bili ekstremno politizirani u kontekstu porasta ksenofobije i populističkih pokreta. To bi se moglo opet povezati sa senzacionalističkim novinarstvom. Pod pritiskom ekonomske krize pojavio se velik broj desničarskih medija koji su se okoristili krizom. S obzirom da su velike novinske kuće bile suočene sa rezanjem budžeta jasno je da smanjio broj istraživog novinarstva koji je za ovu temu vitalan. Manje stručnih novinara za ovu temu i manje novaca se slanje istih u zemlje gdje je problem nastao postao je jedan od glavnih problema izvještavanja u Francuskoj. Kao što smo rekli desničarski mediji su to iskoristili te su u člancima izvještavali negativno, pogotovo nakon terorističkih napada u Parizu. Javila se anti-Islamska struja te je postala jedan od vodećih problema novinarskog izvještavanja u Francuskoj²⁸. Unatoč tome neke velike liberalne novinske kuće (AFP, RFI) su pokušale provesti temeljita i objektivna praćenja ove krize te su bile pozitivno prepoznate u tom pokušaju, ali problem ekstremnih članaka je i dalje ostao.

Njemačka

Njemački novinari kao uostalom i ostatak europskih novinara u početku su zagovarali čak i slobodan protok i prihvat migranata. Međutim nakon terorističkih napada u Parizu, a posebice u Berlinu ono se promijenilo. Mediji u Njemačkoj pokušavaju prikazati kompleksnu situaciju migrantske krize. Također prije u početku su migranti viđeni kao problem vanjskih granica Europe, dok su ignorirali izvještavanja unutar svojih granica. To se drastično promijenilo u 2015. nakon navedenih napada. Samo u toj godini izdano je 19000 novinskih

²⁷ <https://openmediahub.com/2017/06/19/migration-coverage-eu-mixed-practices-challenge-professional-standards/>

²⁸ <https://openmediahub.com/2017/06/19/migration-coverage-eu-mixed-practices-challenge-professional-standards/>

lanaka vezanih za migrante, a na vrhuncu krize neke novine su objavljivale 7 lanaka dnevno²⁹. Hamburške kola medija provela je čak istraffivanje da je u 2015 82% njema kih vijesti vezanih za migrante bilo u pozitivnom smislu. 12% je bilo informativnog karaktera dok je te 6% lanaka vidjelo drflavnu politiku o izbjeglicama kao problem. Naravno u tome su prednja ili politi ari, po ev-i od njihove kancelarke Angele Merkel koja je smatrala da migrante treba do ekati s dobrodo-licom. Danas kao -to smo rekli to sve se promijenilo te mediju ne objavljuju mnogo lanaka u pozitivnom smislu, vi-e su neutralni i oprezni prema svemu. Jednako tako i Njema ka politika prema imigraciji i odobravanjima azila je postala puno opreznija.

Grčka

Gr ka je me u zemljama EU koje su najvi-e pogo ene migrantskom krizom. Prvenstveno jer su jedna od grani nih zemalja EU te su prva zemlja na granici s Turskom iz koje stifle ogroman priljev migranata. Ono -to se mo fle vidjeti iz medijskog pra enje jest da njihovi mediji idu iz jedne krajnosti u drugu. Izbjeglice su esto etiketirani i diskriminirani kao ilegalni imigranti, a njihov dolazak uspore ivan sa tsunamijem koji ne e dobro zavr-iti³⁰. 2015 godine dogodile su se neke promjene izvje-tavanju Gr kih medija zbog drame imigranta koji su stizali na Gr ke otoke. Slike i reporta fle njihovih pote-ko a obi-le su svijet i postale globalna pri a te je tako Gr ka do-la u centar pa flnje i tisu e novinara su stizale u Gr ku u potrazi za -okantnim reportaflama, slikama i video materijalima o migrantima. Kako se protok migranata smanjio u 2016. te nije Gr ka situacija nije bila toliko pra ena u svijetu promijenilo se i izvje-tavanje gr kih medija. Postalo je mnogo negativnije i neprijateljsko sa naglaskom da treba prebaciti migrante u unutra-njost zemlje te druga podru ja. Razloge tih mi je-anih i dvojakih poruka u medijima pronalazimo u gr kom novinarstvu gdje vladaju dvije struje. Jedna je grupa nacionalisti ki nastrojena te nastoji za-tititi Gr ku i njezinu kulturu i identitet od vanjskih prijetnji. Druga je ona koja je vi-e pro-europski orijentirana te otvorenija prema prihvatu migranata i humanitarnoj krizi. Tako da u Gr koj mo flemo vidjeti sve, od profesionalizma i humanitarnosti dok neprijateljskih i agresivnih lanaka prema izbjeglicama.

²⁹ <https://openmediahub.com/2017/06/19/migration-coverage-eu-mixed-practices-challenge-professional-standards/>

³⁰ <https://openmediahub.com/2017/06/19/migration-coverage-eu-mixed-practices-challenge-professional-standards/>

Mađarska

Mađarska je danas poznata kao država koja prednjači u anti imigracijskoj politici po evropski sa svojim premijerom Orbanom na čelu. Terminologija korištena u izvještavanjima kao i nedostatak iskustva novinara izazvalo je totalni kaos u Mađarskoj. Unutar godinu dana broj ljudi koji smatraju migracije kao potencijalnu prijetnju, bilo od terorizma ili za ekonomsku situaciju, je narasla sa 3% na 82% –to je ogroman broj³¹. I ovdje možemo svjedočiti utjecaju medija na narod koji nije znao previše o temi migranata te je situacija izazvala veliku zbunjenost. Čini se kao da je izvještavanje o migrantskoj krizi u Mađarskoj bilo jedna od glavnih priča međutim te priče se najviše odnose na vladinu politiku i anti migrantsku retoriku. Možda znači da su zapravo vijestima pokrivali to područje, ali nisu uopće izvještavali o problemima migranata i razlozima njihovog dolaska, nego samo na pitanja koja su se doticala njihove politike. Statistika pokazuje da je 31% članaka vezanih za krizu prikazivalo fotografije vladinih političara, 11% slike policajaca granične patrola, a tek 22% slike migranata. Možemo reći da su mađarski mediji bili nepripremljeni za krizu kada su prvi valovi pristigli, te je bilo bilo kasno za bilo kakve naputke za izvještavanje.

Italija

S obzirom da se Italija nalazi na glavnoj mediteranskoj ruti migranata koji smo rekli pristiflu svakodnevno brodom medijsko praćenje situacije je vrlo veliko. Mnogi talijanski mediji izvještavaju o migrantima i događanjima na dnevnoj bazi. Ono –to su talijanski mediji usvojili je kodeks profesionalnog medijskog praćenja migrantske krize³². Iako su organizirani i teže kako bi se –to bolje izvještavalo, a sve ksenofobne izjave su zabranjene u medijima. Taj kodeks ima određene točke kao –to su neotkrivanje identiteta tražitelja azila, izbjeglica, krijumčarova trgovine ili bilo kojeg migranta koji odlučiti i razgovarati sa novinarima. Također novinari se zavjetuju da će koristiti pouzdane i stručne izvore kako bi ljudi dobili jasne i opsefne analize problema. Naravno može se odmah zaključiti kako je taj kodeks odlično rješenje, ali je zapravo pitanje koliko se zapravo u praksi koristi.

³¹ <https://openmediahub.com/2017/06/19/migration-coverage-eu-mixed-practices-challenge-professional-standards/>

³² <https://openmediahub.com/2017/06/19/migration-coverage-eu-mixed-practices-challenge-professional-standards/>

Malta

Malta je bila prva europska zemlja koja se suočila za rastućim valom migranata još 2005. godine³³. Unatoč političkim izazovima, dijelovi mediji, slobodnih novinara i kolumnista uspjeli su u svojoj namjeri da država bude mnogo odgovornija prema migrantima te prihvatiti brigu o njima. Ono što je najveći prioritet malteških medija danas jest odmicanje od senzacionalističkih reportaža i članaka prema dubljem proučavanju interakcije između migranata i lokalnog stanovništva na dnevnoj bazi. Međutim ovdje se kao i u Francuskoj susrećemo sa manjkom budžeta određenih novinskih kuća te tako kvaliteta izvještavanja opada s obzirom na nedostatak kvalitetnih reportera o temi.

Španjolska

Porast u proučavanju krize u Španjolskoj zabilježen je u 2015. godini s obzirom da je sve više migranata ostajalo nasukano u sjevernoj Africi, Turskoj te Grčkoj³⁴. Španjolski mediji su izvještavali o poteškoćama kojima su se suočavali ljudi koji se pokušavali dokopati Europe. Iako su mediji u početku zastupali anti migracijsku poziciju kasnije su ublažili pristup, prvenstveno nakon potresnih snimki sa turskih obala. Činilo se kako i Španjolski mediji izvještavati u dobrom svjetlu o migrantima međutim to se promijenilo s valom terorističkih napada te je Španjolska osjetila prijetnju unutar svojih granica. Medijsko proučavanje postalo je mnogo manje suosjećajno te se uglavnom baziralo na izvještavanju o migrantima koji pokušavaju preći Španjolske granice dolazeći iz Sub Saharske Afrike. Španjolski novinari naglasili su neke poteškoće kao što su transparentnost Španjolskih vlasti te nedostatak resursa i podrške kako bi mogli svoj posao obavljati nesmetano i pravilno. Ono što je također predstavljalo veliki problem jest da urednici nisu pridodavali veliku pažnju lancima o migrantskoj krizi te samim time novinari nisu mogli naći vremena ni novaca kako bi osigurali dovoljno dugačko istraživanje sa što kvalitetnijim pozadinskim priama.

Švedska

Dominantna tema Švedskih medija bile su granična ograničenja, provjere identiteta i problemi dolaska izbjeglica. Kao i u većini zemalja to je u početku bio tople naravi da bi

³³ <https://openmediahub.com/2017/06/19/migration-coverage-eu-mixed-practices-challenge-professional-standards/>

³⁴ <https://openmediahub.com/2017/06/19/migration-coverage-eu-mixed-practices-challenge-professional-standards/>

kasnije kako su se javili mnogobrojni problemi vezani za migrante taj ton postajao negativniji. Ono što je iznenađujuće za Tjednu jest da su novinari i mediji pod velikim pritiskom. Nerijetko se prijeti novinarima i pogotovo novinarkama koji pokušavaju otkriti činjenice i ispričati priče o migrantima na pozitivan način. Mnogi novinari su odlučili utjeti zbog straha i prijetnji te je čak 4 od 10 novinara reklo da je imalo iskustva sa pritiskom, uznemiravanjem ili nekim drugim oblikom prijetnji³⁵.

Kao što vidimo medijsko praćenje u Europi se doista razlikuje od države do države. Ono što je zajedničko većini jest da je početnu dobrodošlicu kasnije zamijenila panika i nesigurnost. Prvenstveno zbog terorističkih prijetnji, a kasnije i zbog ekonomskih prijetnji tj. nesigurnosti pojedinih zemalja. Ono što je sigurno jest da su mediji u tim zemljama u mnogo čemu utjecali na mišljenje javnosti te bi trebali nastaviti pratiti ovaj problem u što mogu u profesionalnijem tonu te potkrjepljivati svoje izvještaje stvarnim činjenicama.

Problemi medijskog izvještavanja u Europi

Mnoge kampanje su okrenute medijskom praćenju i radu novinara prema pravilu pogotovo po pitanjima neprimjerenog jezika i govora mržnja protiv migranata. Većina tih kampanja je nacionalna i njihov utjecaj na medije ostaje upitan. Pitanje koje ostaje jest zapravo koliko su novinari sami uključeni u takve kampanje i koliko imaju utjecaj van same države u kojima su se pojavile. To je zasigurno nešto što zahtjeva daljnja istraživanja kao i to da li neke nacionalne inicijative (kao talijanski kodeks o izvještavanju) imaju utjecaja izvan matičnih država. Organizacije za ljudska prava te novinarske udruge pokušavaju organizirati što više seminara i radionica vezanih za medijsko praćenje migranata te kako bi organizirali neku vrstu izobrazbe i dali smjernice u vezi ovog specifičnog izvještavanja. Međutim studije su pokazalo kako taj teorijski dio često ne prati onaj praktični pa je konačni ishod tih seminara upitan. Naravno postoje i neki pozitivni primjeri radionica kao što su medijski seminari o izbjegličkoj krizi u Centralnoj Europi i Baltiku koji je održan u Pragu te seminar Medija Civilnog društva u Beču³⁶.

³⁵ <https://openmediahub.com/2017/06/19/migration-coverage-eu-mixed-practices-challenge-professional-standards/>

³⁶ <https://openmediahub.com/2017/06/19/migration-coverage-eu-mixed-practices-challenge-professional-standards/>

Jo–jedan veliki problem svih medija, a posebno vezano za ovu temu su varljive i lažne informacije. One se mogu na prvu nekima činiti bezazlene, ali kada se radi o ljudima koji su posebno ranjivi kao izbjeglice one mogu imati ozbiljne posljedice. Čak je zabilježeno da su takve lažne vijesti dovele do nasilja nad izbjeglicama –to je studijom i dokazano. Potrebno je uložiti puno više truda i napora u istraživanje propagandnih i lažnih vijesti kojima je cilj samo skupiti –to već u potpunost umjesto prikazati problem kakvim zapravo jest i sačinjenicama. Prema tome možemo zaključiti da problemi koji muče medije općenito su isti oni problemi koji se javljaju u medijskom praćenju ove teme.

Moguća rješenja problema izvještavanja

Unatoč mnogobrojnim problemima i negativnom tonu medijskog praćenja izbjeglica, postoje naravno i pozitivni primjeri vrsnog i stručnog novinarstva za pozitivnim ishodima. Neki primjeri toga su njemački Bild i njihova naslovnica „Šmi pomaflemo“ (Wir Helfen) ili onaj od uvaženog američkog lista Capital weekly „Njemačka, kraj puta“³⁷. Postoji još mnogo dobrih primjera koji su doprinijeli pozitivnom razmišljanju o trenutnoj krizi diljem Europe. Kao vodeći mediji u kritiziranju drugih medija o njihovom lošem izvještavanju o medijskoj krizi predvodili su Al Jazeera (Katar) te uvaženi britanski list The Guardian. Istraživanju su također pokazala da nisu samo velike medijske kuće one koje mogu kvalitetno, detaljno i objektivno izvještavati o migraciji. Mnoge manje kuće kao Media Diversified i Ceasefire Magazine su imale kvalitetne i pozitivne članke.

Slika u medijskom praćenju izbjeglica u svijetu je da je novinarstvo pod velikim pritiskom zbog slabljenja medijske ekonomije, političke pristranosti te oportunizma. Ono –to se mora napraviti jest da se odstupi od senzacionalističkog pristupa i negativnih vijesti prema onima koje zagovaraju rješenje i pozitivnost. Ne samo po pitanju izbjeglica nego svakodnevnih stvari. Novinarskom sektoru fali ulaganja te bi trebalo pronaći investitore iz biznis sektora koji bi trebali prepoznati priliku da doprinesu socijalnoj promjeni. Također mediji i novinari mogu puno toga naučiti od doprinosa akademske zajednice koja se uključila u socijalna istraživanja koja mogu pomoći u daljnjem razumijevanju ljudi o njihovom socijalnom statusu. Također istražuju hipotezu koja govori da grupni pozitivni odnosi mogu biti razvijeni između različitih socijalnih grupa kroz pozitivne članke i spominjanja u

³⁷ <https://www.linkedin.com/pulse/role-media-during-european-migration-crisis-jelena-starcevic>

medijima. Mediji moraju preuzeti odgovornost i mo koju imaju te pomo i javnosti da razumiju injenice, uzroke i rje-enja migrantske krize. Ljudska strana ne smije biti isklju ena iz lanaka i izvje-taja ako felimo dublje razumjeti cjelokupnu situaciju i prona i rje-enje.

Slika 6. Naslovnica „Bilda“, jedan od najpozitivnijih primjera kvalitetnog novinarstva

Slika 7. Naslovnica "Capitol Weekly"

Bilo je i poku-aja da se kroz dokumentarne filmove bolje do araju patnje izbjeglica pa je tako film šFire at Sea o stradavanju na Mediteranskom moru toliko imao utjecaja na talijanskog

premijera da je odlučio podijeliti kopije filma ostalim predstavnicima svih 27 zemalja EU³⁸. Kao što smo rekli mnogo su primjeri nekih općih smjernica u izvještavanju o migrantima, bilo od države do države ili na razini Europe. Tako je šMrefta Eti kog Novinarstva (Ethical Journalism Network) izdala smjernice za praćenje migrantske krize te test šPet to aka za govor mrflnje (kojim se provjeravalo da li je tekst odnosno lanak primjeren svim uputama danima od strane mrefta. Glavne točke i pitanja kojima se bave su³⁹:

1. Status govornika (Kako njihova pozicija utječe na njihove motive te da li bi ih trebalo poslušati ili ignorirati)
2. Doseg govora (Koliko daleko je doseg govora te da li postoji obrazac ponašanja)
3. Ciljevi govora (Koje prednosti ima govornik za sebe i svoje interese te da li je cilj namjerno prouzročiti štetu drugima)
4. Sadržaj govora (Je li govor opasan te da li bi mogao izazvati nasilje prema drugima)
5. Okolina koja okružuje govor (šocijalna, ekonomska, politika (Na koga bi mogao negativno utjecati te da li postoji povijest sukoba ili diskriminacije)

Osim njih i Europska Federacija Novinara je izdala 8 savjeta za medijsko praćenje migrantske krize uključujući i one o mitovima o migrantima, pogrešne i krive slike te za korištenje pravih termina. Šak se i akademska zajednica uključila u temu tako što je istrafilo kakav utjecaj imaju mediji na jačanje stereotipa i predrasuda prema migrantima. Studije su provele utjecajne akademske institucije kao što su šLondonska škola Ekonomije i Politika, šZnanosti, šSveučilište Oxford, šSveučilište Cardiff itd. UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) kao što bi i trebao biti je bio jedna od vodećih organizacija koja je ne samo pomagala izbjeglicama i suraivala s državama nego su i pomagali novinarima kako bi izvještavali nerasistički tako što su izdali smjernice za novinare koji izvještavaju o temi izbjeglica⁴⁰. Kao što vidimo postoji mnogo resursa i mrefta koje mogu pomoći novinarima i medijskim kućama u što boljem, kvalitetnijem i pozitivnijem izvještavanju na temu migranata. Ključje u njihovoj suradnji i volji da situaciju riješe što bolje.

³⁸ <https://www.linkedin.com/pulse/role-media-during-european-migration-crisis-jelena-starcevic>

³⁹ <https://ethicaljournalismnetwork.org/resources/infographics/5-point-test-for-hate-speech-english>

⁴⁰ <https://www.linkedin.com/pulse/role-media-during-european-migration-crisis-jelena-starcevic>

Slika 8. Test pet točaka za govor mržnje

Ostala zanimljiva istraživanja i brojke o medijskom praćenju i izvještavanju o migrantskoj krizi u Europi

Posljedice koje su spominjane u lancima su podijeljene u četiri grupe. Ekonomske, geopolitičke, kulturne i moralne posljedice⁴¹. Iako je bilo iznimaka te se neki novinski lanci nisu mogli staviti u nijedan kontekst, ili u više njih, generalno je to bila ova podjela. U istraživanjima provedenima u zemljama EU, negativne posljedice dolazaka izbjeglica bile su strogo naglašene u novinskim lancima. Tako tek trećina svih lanaka nije imala negativne konotacije. A to je još više zabrinjavajuće 59.3% lanaka nije spominjalo nikakve pozitivne posljedice dolaska migranata u Europu. Značajnost ovog istraživanja je u više stvarima. Prvo je činjenica da su prije o izbjeglicama uglavnom spominjale posljedice pogotovo u ranijim periodima krize kada je zapravo malo toga i empirijski dokazano. To sve govori o tome kako

⁴¹ <http://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/projects/media-and-migration/Migration-and-media-report-FINAL-June17.pdf>

su europski mediji stvorili priču u anksioznosti zbog nefleljenih posljedica. Također velika je razlika u tome kakve se posljedice spominju sa pozitivno– i negativno– uklanjanja. Negativne posljedice su se u većini slučajeva spominjale u geopolitičkom, ekonomskom i kulturnom smislu, dakle ne i u moralnom. S druge strane pozitivne posljedice su se spominjale u moralnim kontekstima kao solidarnost i empatija. Kako se mijenjalo stanje tj. događaji u Europi tako su se i priče medija mijenjale te su se različite posljedice spominjale u različitim periodima. U prvom periodu najviše su se spominjale ekonomske i kulturne posljedice dok su kasnije to bile geopolitičke koje su posebno porasle nakon napada u Parizu⁴².

Nakon tih napada glavna podjela mogla bi se svesti na mjere za pomoć izbjeglica koje su uključivale akcije kao što su pružanje skloništa, donacija novaca, otvaranje granica, pomoć s registracijom itd. S druge strane bili su slučajevi koji su uključivali mjere zatvaranja zemlje i njezinih granica. Te mjere su uključivale deportiranje migranta i izbjeglica, zatvaranje granica, gradnja fizičkih prepreka između zemalja itd. Kao što možemo vidjeti to je bilo također jedno turbulentno razdoblje gdje se medijsko praćenje svodilo da dvije oprečne struje. 60% članaka nakon napada je zagovaralo odnosno u njima se pisalo o obrambenim mjerama što bi značilo da je više od polovica članaka zapravo govorila u negativnom tonu. Zanimljivost koja je otkrivena je to da je geografska lokacija zemlje bila u jakoj korelaciji sa izvještavanjem domaćih medija. Medije u zemljama Zapadne Europe karakterizirao je visoki postotak članaka o vojnoj sigurnosti tj. naglasak je stavljen na zaštitu Europe te određene zemlje. S druge strane mediji Južnih i Istočnih europskih zemalja su se fokusirale na akcije koje su pomagale izbjeglicama. Zanimljivo je dakle da su prema tim statističkim podacima države koje su bile na prvoj crti migrantskog vala imale mnogo manje članaka vezanih za militarne teme dok je većina ona humanitarnog karaktera. Za zemlje koje su bile više u unutrašnjosti vrijedi obrnuto. Više su pisale o zatvaranju i čuvanju granica nego humanitarnim problemima.

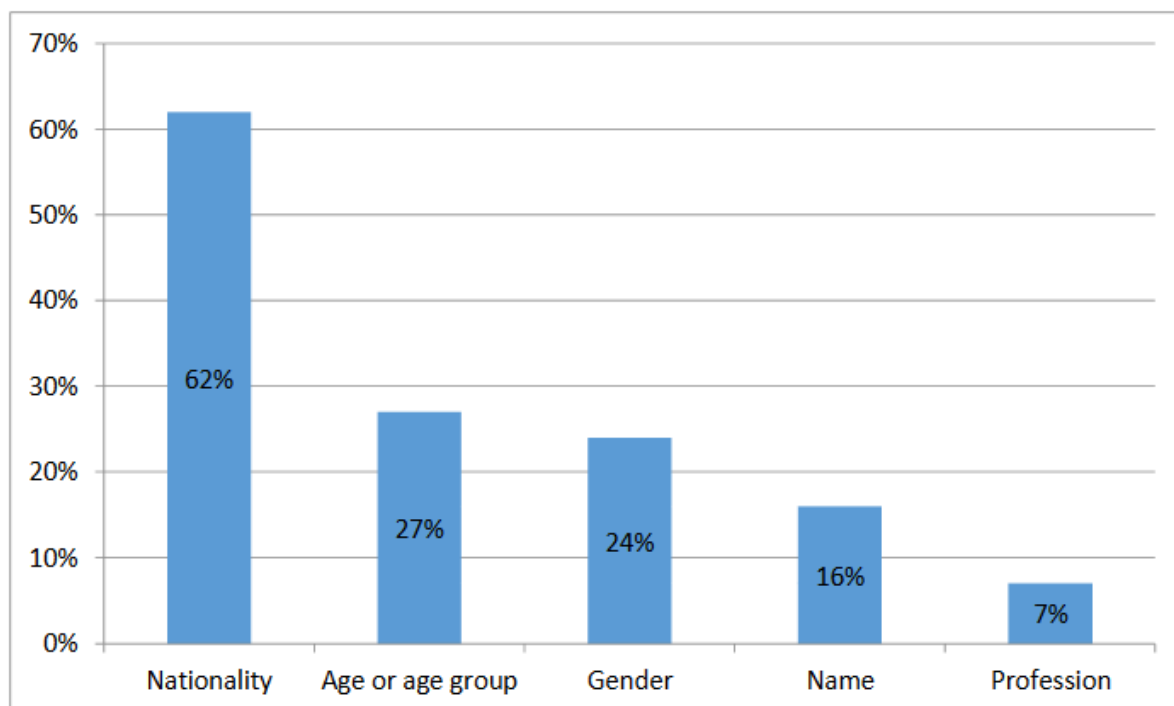
Ono što je bio problem raznih priča o članaka u pogledu je ono što je bilo rečeno o samim migrantima. Neki podatci su bili jako limitirani te nismo mogli puno saznati. 62% članaka je migrante opisivalo kao građane određene države. Samo 24% članaka razlikovalo je muškarce i žene, a manje od trećine je izbjeglice smatralo kao određenu dobnu skupinu. Isto je još više zapanjujuće samo 16% članaka je uključivalo imena izbjeglica, a tek 7% imena

⁴² <http://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/projects/media-and-migration/Migration-and-media-report-FINAL-June17.pdf>

njihovih profesija⁴³. Iz ovoga možemo zaključiti kako su zapravo same informacije o migrantima bile vrlo ture. Iako se izvještavalo o njima, nije se mnogo moglo saznati osim toga iz koje zemlje dolaze. Novinari i novinski lanci su trebali obavljati mnogo ozbiljniji i kvalitetniji posao na ovom području te zaista dublje istrafiti te teme. Izbjeglice su tako iz ovih prija izašli kao anonimni i nevjeteito je imalo zapravo negativne konotacije. Takva ograničavanja u izvještavanju pridonijela su stereotipima o migrantima i izbjeglicama. Bez nekih individualnih karakteristika i vjetina koje su se spominjale impliciralo se da su izbjeglice od male koristi za Europske zemlje. Takvi lanci nisu izazivali empatiju i podizali su sumnju prema drugim migrantima zbog naglaska na to da su izbjeglice uglavnom mladi muškarci koji su u potrazi za sreom. S obzirom na nepokrivenost lanaka takve stvari nisu bile provjerene.

Tako er mišljenja samih izbjeglica su rijetko zastupljena. To je bitno pošto kroz davanje prava glasa odreene prije postaju legitimne, a s druge strane dok nema dokaza i svjedočenja da potkrijepe stvarno stanje nemogu je prikazati na u pri u vjerodostojnom. Ironi no je to da se u veini lanaka vezanih za trafitelje azila najvije pojavljuju predstavnici vlada, lanovi vlade drugih drflava ili Europski politari. Tako se izbjeglicama uzimao zna aj te oni zapravo nisu imali veliko pravo glasa u ovoj situaciji.

⁴³ <http://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/projects/media-and-migration/Migration-and-media-report-FINAL-June17.pdf>

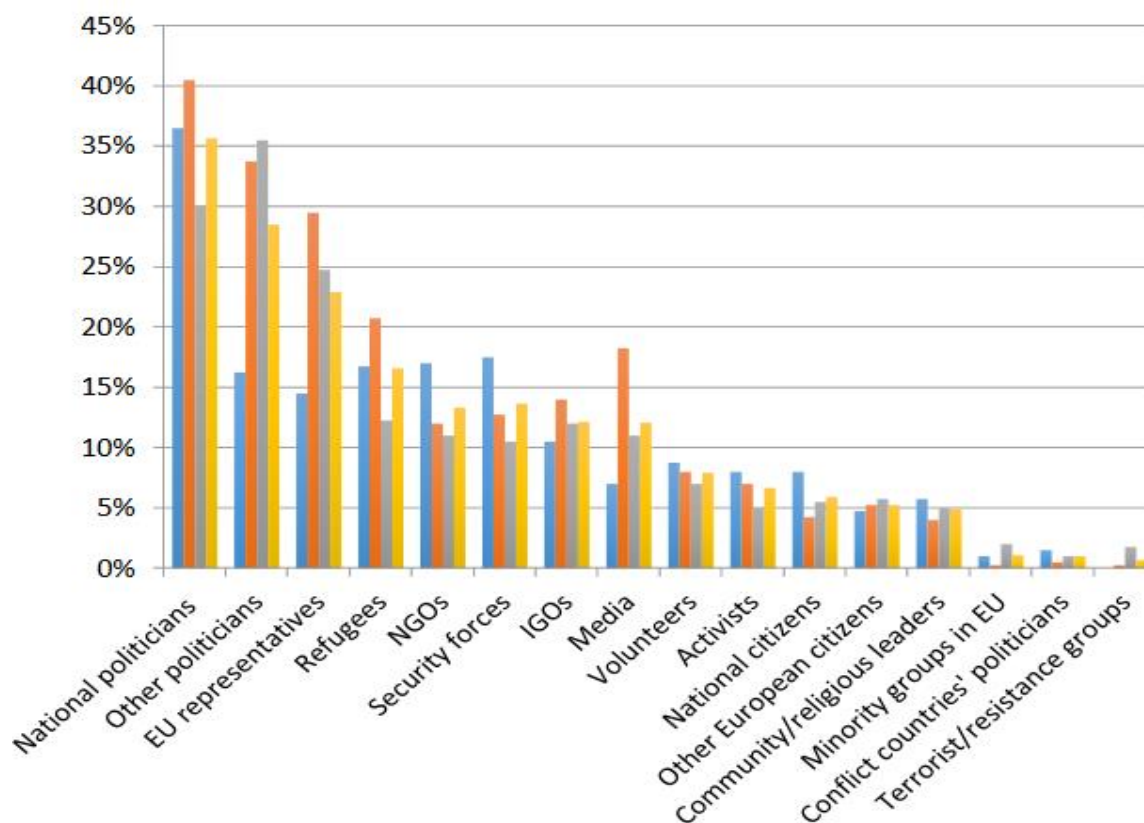

Slika 9. Identifikacija izbjeglica u člancima po određenim parametrima⁴⁴

U jednom periodu se stanje popravilo te su je bilo mnogo pozitivnije. To je ono razdoblje nakon što su slike stradanja obične svjetske naslovnice. Tada je polovica članaka donosila stvarne priče izbjeglica te više nisu dominirale izjave političara. Predstavnici nacionalnih vlada su bili mnogo više citirani u Zapadnim zemljama nego južno-istočnim zemljama⁴⁵. I što je još bitnije Europski građani su najmanje citirani i ispitivani o temi. To nam pružuje više medijaskog izvještavanja. Mnogo se prišlo o izbjeglicama i tražiteljima azila te njihovim posljedicama na Europu, ali ništa se nije zapravo pitalo same dvije strane koje su uključene u problem. Izbjeglice koji dolaze te europske građane koji prihvataju strance. Mnogo više pažnje se pridavalo političarima te važnim osobama koji su pričali o temi. Opet to povezujemo sa našim problemima sa izvještavanjem s po etka gdje smo ustvrdili veliku vezu između izvještavanja medija i mišljenja elitnih skupina ljudi (političari, poznate osobe itd.).

⁴⁴ Preuzeto sa <http://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/projects/media-and-migration/Migration-and-media-report-FINAL-June17.pdf>

⁴⁵ <http://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/projects/media-and-migration/Migration-and-media-report-FINAL-June17.pdf>

Slika 10. Osobe koje su citirane u člancima kroz razdoblje od 3 mjeseca 2015. godine⁴⁶

Iz priloženog grafa možemo vidjeti kako su političari daleko najviše citirani kroz članke, bilo da su to nacionalni političari iz države iz koje je članak, neki strani ili EU političari. Na četvrtom mjestu se nalaze izbjeglice, ali ako promotrimo grafove duplo manje su zapravo citirani od političara. Građani EU i njihovo mišljenje spominje se i citira tek u oko 5% članaka –to je stvarno mali broj.

Još jedan dio koji je istraživani je onaj koji se odnosi na emocije. Ono što je dosljedno je da su emocije i osjećaji izbjeglica bilo mnogo manje zastupljeni nego oni građana određene države. Opet to je variralo s obzirom na bitne događaje tako možemo nakon napada u Parizu vidjeti da su obje skupine bile manje zastupljene –to se tiče izvještavanja o emocijama u člancima. Isto tako mogu se pratiti određene emocije građana država EU koje su se mijenjale s obzirom na događaje. Tako se nakon spominjanja slike dječaka spominjanje solidarnosti podiglo za 8% u člancima, a spominjanje empatije za 4% te tako zamjenjuju i spominjanje straha koje

⁴⁶ Preuzeto sa <http://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/projects/media-and-migration/Migration-and-media-report-FINAL-June17.pdf>

je palo za 7%⁴⁷. Opet sljede i događaji su to promijenili te je tako strah opet bio u porastu. Iz ovih istraživanja možemo utvrditi kako bitni događaji imaju veliku ulogu u naglašanju određenih tema i emocija u lancima te kako ti vanjski imbenici utječu na samo izvještavanje.

Analiza izvještavanja u Hrvatskoj

U Hrvatskoj kao zemlji EU nailazimo na iste generalne probleme u izvještavanju kao i u ostatku Europe. Hrvatska je država koja je na jednoj od vanjskih granica EU te na vrlo prometnoj Balkanskoj ruti gdje je priljev migranata dosta velik. Kao i u ostatku Europe možemo primijetiti da se je izvještavanje mijenjalo kroz razdoblja. U početku kako mediji tako i građani su osjećali dosta solidarnosti sa izbjeglicama prvenstveno zbog toga što se njihova situacija mogla usporediti sa onom u bivšoj nam državi za vrijeme rata gdje su tisuće ljudi postali izbjeglice u bijegu pred ratnim stradanjima. Kasnije nakon određenih događaja u Europi i sve veći priljevi izbjeglica kao i utjecaji desni arskih medija i političke struje neka izvještavanja su se mijenjala. Situaciju u Hrvatskoj pokušamo približiti kroz intervju sa novinarima Al Jazeera Balkans te analizom najčešće spominjanih riječi u lancima nekih portala u HR. Kao što smo rekli sva opća pravila koja smo spominjali na razini Europe mogu se primijeniti na RH. Isto tako održane su brojne konferencije u suradnji Europske federacije novinara te Hrvatskog novinarskog društva na kojima su prisustvovali strani stručnjaci koji su davali smjernice u izvještavanju o ovoj osjetljivoj temi. Naglasak je stavljan na borbu protiv govora mržnje te smjernicama za etično novinarstvo koje bi trebale biti osnova za stručno i detaljno izvještavanje o migrantima i izbjeglicama.

Intervju sa novinarima Al Jazeera Balkans

Prva stvar koju bi spomenuli je nekoliko činjenica o ovoj medijskoj kući. Al Jazeera je medijska kuća iz Katara⁴⁸. Uz CNN vjerojatno i jedna od najpoznatijih medija koji se bave isključivo vijestima. Vjerojatno za shvatiti njihovo izvještavanje jest da pošto im je sjedište na Bliskom istoku imaju viši stupanj solidarnosti za trenutnu krizu te ne gledaju na migrante kao opasnost nego pokušavaju izvještavati s činjenicama i traže rješenja. Također ono što ih odlikuje su stručne i detaljne reportaže, bez senzacionalizma. Najbolje ih možda opisuje situacija iz 2015. godine kada je kriza bila na vrhuncu. Tada su svi svjetski mediji prenijeli

⁴⁷ <http://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/projects/media-and-migration/Migration-and-media-report-FINAL-June17.pdf>

⁴⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/Al_Jazeera

rije i jednog voditelja šAl Jazeera koji je ustvrdio da zapravo rije migrant ne opisuje pravilno situaciju i status ljudi koji dolaze na teritorij Europe. Rije izbjeglica opisuje stradanja i muke tih ljudi te je nepravедно koristiti rije migrant koja toliko umanjuje njihove patnje te u neku ruku izaziva drugačija mišljenja o toj temi među građanima unutar država EU. Iz ovog jasno možemo vidjeti kako su oni maksimalno solidarni sa izbjeglicama i njihovim problemima. I ono što je još jako bitno jest da ima svoje ogranke u cijeloj Europi i njezini voditelji i novinari su svih vjeroispovijesti i uvjerenja tako da možemo ustvrditi da nisu subjektivni u tom pogledu i na strani izbjeglica jer su oni većinom muslimanske vjeroispovijesti.

Rezultati intervjua s novinarima

Stupili smo u kontakt s novinarkom šAl Jazeera koju ovdje ne ćemo imenovati. Dogovorili smo intervju sa unaprijed smišljenim pitanjima koja bi nam mogla pomoći u analizi izvještavanja medija u Hrvatskoj u vezi migranata i izbjeglica. Na intervjuu su nam se pridružile osobe iz tehnike podrške tj. snimatelji i refleksi koji će nam također otkriti zanimljive i pozadinske priče. Prva stvar koju nam novinarka spominje jest općenito loše stanje novinarstva u Hrvatskoj. Kao što smo vidjeli i na primjeru Europe resursi su jako malo, pogotovo za određene manje medijske kuće. Samim time cilj većine medija je namaknuti što više sredstava tj. biti što bitaniji uz što manje potrošenih resursa. Time već, kako nam navodi sugovornica dolazimo do prvih problema, a to je senzacionalizam. Kako nam otkriva senzacionalizam je jako prisutan u Hrvatskoj. Medijima, pa čak i onima koji su najgledaniji i najbitaniji na državnoj razini, cilj je samo gledanost odnosno bitanost. Pošto joj je prijašnje zaposlenje bilo na televizijskoj kući RTL (koja je jedna od vodećih televizijskih kuća u HR, ali je isto tako komercijalna televizija) svjedočila je istom senzacionalizmu. Novinari što zbog uputa urednika što zbog samih sebe cilj nije bio istraživati neku priču i napraviti što kvalitetniji članak ili reportažu nego isključivo donijeti vijest koja će odjeknuti među publikom te izazvati zanimanje. Tu odmah dakle možemo dovesti u pitanje vjerodostojnost nekih medija. Pogotovo onih komercijalnih i manjih kuća. Kao što smo rekli to je sve povezano sa novcem. Za detaljna istraživanja priče kako doznajemo od novinarke potrebni su ponekad dani i tjedni. Ponekad pukom srećom možete napraviti kvalitetnu priču za dan dva, a ponekad trebate istraživati po tjedan dana. Kako nam naglašava, zajedno sa sugovornicima, na teren sa novinarom mora izaći i još barem troje ljudi (kameraman, vozač te tehnika). Samim time potrebno je mnogo novca i vremena samo za jedan kvalitetni prilog ili članak. S obzirom na situaciju u novinarstvu jasno je da neke medijske kuće jednostavno novca i vremena za takve priloge nemaju. Ono što utječe

na ovo tako er, kako nam kafe, jest sama stru nost te etika novinara. Neki novinara e naravno prije istrafiti pri u od drugih koji tek po inju, a neki e s obzirom na svoja eti ka i moralna uvjerenja napraviti ili poku-ati napraviti dobru i detaljnu pri u puno objektivizma i injenica dok e drugi trafiti samo da postignu -to ve u gledanost ili itanost.

Na pitanje jesu li prilozi cenzurirani dobivamo odgovor kako uglavnom nisu. Ali da je u kona nici urednik taj koji daje smjernice novinaru za izvje-tavanje te mu daje sugestije u slu aju potrebe ispravka nekog dijela teksta. Samim time moemo zaklju iti da uredni ka pristranost igra veliku ulogu u lancima o odre enoj temi pa tako i ovoj. Ako je urednik odre enog politi kog ili osobnog uvjerenje, njegovi stavovi mogli bi utjecati na kona an izgled lanka ili reportafe neovisno o trudu i stru nosti samog novinara.

Na sami na in izvje-tavanja u šAl Jazeeraio saznaje kako ta televizijska ku a pokriva izbjegli ku krizu svakodnevno za razliku od ostalih ku a za koje tvrde da tek povremeno izvje-tavaju. Ovo ima smisla po-to je šAl Jazeeraio jedan od rijetkih medija u Hrvatskoj koji se bavi striktno vijestima te je logi no da su mnogo vjerodostojniji po tom pitanju. Iz razgovora tako er saznajemo da internetska stranica šAl Jazeeraio ima posebnu rubriku izbjegli ke krize gdje se svakodnevno mogu na i novi lanci o toj problemati noj temi. Tako er sugeriraju kako jako malo medija u Hrvatskoj ima za cilj kvalitetno izvje-tavanje o toj temi, a od pozitivnih primjera izdvajaju Novi List i N1 televiziju koja je tako er ku a koja se bavi striktno vijestima te je balkanski ogranak CNN -to zna i da je pretpostavka da imaju veliku vjerodostojnost.

I za kraj postavili smo pitanje utje u li mediji i koliko na mi-ljenje javnosti. Slofili su se da jako utje u te da odre eni prilozi mogu mijenjati mi-ljenje javnosti o odre enoj temi. Isto tako naglasili su moralnost odre enih novinara te kako bi novinari trebali biti svjesni te injenice i sukladno tome svakoj temi i izvje-tavanju pristupiti maksimalno objektivno i stru no.

Zaklju ak na-eg intervju a jest da je stanje u Hrvatskoj sli no onom u Europi. Izvje-tavanje se mijenjalo kroz godine, ali isto tako je pod utjecajem mnogo vanjskih faktora. Prvenstveno tu mislimo na financijska sredstva iji manjak i nedostatak op enito uvelike utje u na kvalitetu i stru nost lanaka. Tako er samo novinarstvo nije na zavidnoj razini te je broj novinara stru nih za odre enu temu vrlo malen -to dodatno smanjuje kvalitetu lanaka. Iako su uvjeti daleko od idealnih mogu se prona i pozitivne to ke u nekim izvje-tavanjima. Nadamo se kako e se situacija u budu nosti popraviti te e izvje-tavanje biti mnogo kvalitetnije.

Slika 11. Internet stranica "Al Jazeera" sa sekcijom "Izbeglička kriza". Pozitivan primjer izvještavanja o izbjegličkoj krizi

Analiza članaka s obzirom na frekvenciju pojavljivanja određenih riječi

Iz intervjua smo saznali neke informacije iz prve ruke od ljudi zaduženih za reportaže i članke. Iz analize riječi želimo saznati na konkretnim primjerima da li se neke riječi spominju često, da li se često koriste riječi migrant ili izbjeglica i slično. Pokušat ćemo uvrstiti što više medija svih političkih opredjeljenja te one neutralna i saznati da li ima specifičnosti između njih. Frekvencijski popis riječi izradit ćemo u wordu pomoću macro naredbe za izračun frekvencije pojavljivanja riječi u tekstu.

Prvi portal koji ćemo analizirati je šIndex.hr. Najitaniji članak u HR koji zasigurno ima utjecaj na javnost. Pokušat ćemo uzeti generalne članke tako da ne pišemo o nekoj specifičnoj temi nego općenito o izbjegličkoj krizi. Kao primjer poslužit će nam 4 različita članka. Treba također napomenuti da su svi analizirani članci iz nedavnog razdoblja tj. ne stariji od mjesec dana. Rezultati su sljedeći:

iznose	3	granica	4
laži	3	koji	4
istaknuo	3	treba	4
nikad	3	salzburgu	4
migranata	3	gdje	4
ljudska	3	summit	4
prije	3	summita	4
rekla	3	prava	4
njemačke	3	mađarska	4
gleda	3	pozitivno	4
suživot	3	njemačkoj	4
useljnika	3	između	4
domaćeg	3	kurz	4
stanovništva	3	protiv	4
integraciju	3		
svr	3		
integracijski	3		
barometar	3		

Slika 12. Najfrekvencije riječi u člancima "Index.hr".

Ako isključimo da su neke riječi i prilozi te da su neke specifične za određeni članak poput spominjanja određenih ljudi (makar iz toga možemo saznati dosta o spominjanjima domaćih i stranih političara) možemo saznati neke stvari. Prva stvar koja se primjećuje jest da se koristi riječ migrant više nego izbjeglica. čak i kada u tražilici pretražujemo članke pod ključnom riječi i izbjeglica, dobivamo članke koje u naslovu imaju riječ migrant. Mislim da bi portal ovome trebao posvetiti veću pažnju te pažljivo odabrati riječ koju će upotrijebiti jer nema jednako značenje. Prva riječ koja nam upada u oči je granica –to znači da je u dosta članaka riječ o zaštiti svojih granica i bavljenje vlastitim problemima, a ne onom cjelokupne EU. Također riječ pozitivno se dosta koristi –ta je od velike važnosti jer želimo uvidjeti da li su članci pozitivnog karaktera. Općenito uporaba riječi kao –to su suživot, integracija, prava sugeriraju kako su članci generalno pozitivnog karaktera. Pošto je ovaj portal poznat kao jedan od suosjećajnijih na temu te pretežno liberalnih stavova jasno nam je zašto se u člancima koriste pretežno pozitivne riječi i iako možemo naići i na one negativne (protiv, lažli).

Drugi portal kojeg ćemo analizirati jest Net.hr. Također na glasu kao jedan od očitijih i neutralnijih portala. Rezultati su sljedeći:

migranata	18		
a	15		
s	13		
da	13		
su	11		
koji	10		
od	10	državljanima	4
policija	10	kojima	4
granicu	8	<u>božinović</u>	4
kako	8	<u>bihaću</u>	3
bih	8	bih	3
ilegalnih	8	hrvatske	3
unsko	6	prijeći	3
području	6	osoba	3
kazao	6	samo	3
broj	6	ljudi	3

Slika 13. Najčešće riječi u člancima portala "Net.hr".

Ovdje također možemo zaključiti da je najkorištenija riječ bila migrant. Opet kao i kod šIndexa preferira se korištenje riječi i migrant umjesto izbjeglica. Ono što ovdje možemo uočiti da se spominje dosta riječi granica, policija i ilegalni. Te riječi zajedno imaju više negativnu konotaciju te bi mogli reći kako je kontekst ovih članaka dosta sigurnosnog karaktera. Isto se u tekstu spominje hrvatsko ili drugi oblik te riječi što bi značilo da je fokus izvještavanja na vlastitim granicama odnosno problemima unutar i na granicama naše države. Iz izbora najčešćih riječi ne možemo razaznati previše pozitivnih riječi te po tome zaključujemo kako članci šNet.hr imaju neutralnu konotaciju za blagim naginjanjem prema negativnom s obzirom na čestu upotrebu riječi kao policija, ilegalno itd. Također ono što se može primijetiti da su članci po svojoj duljini jedni od najduljih koje smo analizirali.

Treći portal ije ćemo rezultate prikazati jest š24sata.hr. Portal poznat po praćenju svih tema, ali isto tako na glasu kao jedan od manje vjerodostojnih. Rezultati su sljedeći:

		migranata	7
		policija	6
		od	5
		a	5
		do	4
pošto	2	<u>eu</u>	4
		moru	3
dok	2	migranti	3
petak	2	iz	3
izbjeglica	2	već	3
rekao	2	organizacija	3
		koje	3
<u>petsikos</u>	2	dvoje	3
grčke	2	ih	3
tako	2	međunarodnu	3
o	2	austrijski	3
otoke	2	<u>kurz</u>	3
		kako	3
vlasti	2	bi	3
navodi	2	tijela	3
		turske	2

Slika 14. Popis najfrekventnijih riječi portala "24sata.hr"

Opet prevladava riječ migrant kao i kod dosadašnjih analiziranih portala. Razlika koju možemo primijetiti je često spominjanje drugih zemalja odnosno čini se kako ovaj portal dosta izvještava o migrantima i izbjeglicama izvan Hrvatske te se fokusira na izvještavanje bazirano na cijeloj Europi. Iz članaka se može vidjeti potpuna neutralnost, ne postoje pretežno negativne ili pozitivne riječi. Također moglo bi se zaključiti kako su članci preuzeti iz medija drugih država tj. onih o kojima se piše u članku. Također članci su jako kratki i čitavi informacijama što diže sumnju u stručnost članaka.

Četvrti portal kojeg ćemo analizirati je šJutarnji.hr. Portal naših najčitanijih novina. Rezultati su sljedeći:

		hrvatske	8	yousuf	6
hrvatsku	11	tamo	8	mi	6
mu	10	bih	8	još	6
granice	10	koja	8	jednom	6
oni	10	no	8	migranata	
jedan	9	policija	8	njih	6
smo	9	oko	8	imao	6
kad	9	tako	8	po	6
hrvatske	8	bi	8	gdje	6
tamo	8	nekoliko	8	dana	6
bih	8	broj	8	svi	6
koja	8	opet	7	ili	6
no	8	nema	7	bio	5
policija	8	kroz	7	kao	5
oko	8	kupe	7	dva	5
tako	8	kaže	7	me	5
				rijeke	5
				crvenog	
				križa	5

Slika 15. Najčešće korištene riječi u člancima portala "Jutarnji.hr".

Prije svega samim pogledom na članke nameće nam se zaključak da su oni pisani stručnije od ostalih. Ipak je ovo portal jednih uvaženih novina. Članci su dugački te sadržavaju velik broj različitih riječi – to upućuje na pismenost novinara. Također iz samog uvida u članke može se primijetiti da ovaj portal mnogo više donosi osobna razmišljanja i stavove ljudi, a pogotovo migranata. To se tiče riječi koji se koriste možemo primijetiti dominaciju nekog od oblika riječi hrvatsko – to upućuje da se članci baziraju na probleme unutar i na granicama RH. Opet dominira riječ migrant nad onom izbjeglica, ali članci nemaju nikakvu konotaciju tj. one se neutralnima – to je još jedan od znakova objektivnog novinarstva. Moglo bi se reći da je ovaj portal jedan od najkvalitetnijih s obzirom na pisanje na ovu temu.

Peti portal kojeg ćemo analizirati je šDnevnik.hr. To je portal hrvatske televizijske kuće šNove TV i jedan je od najčitanijih u državi pogotovo – to se tiče vijesti. Rezultati su sljedeći:

				eu	4
				premijer	4
		rasizam	6	granica	4
migranata	10	europske	6	frontexa	4
nakon	10	nisu	5	sporazum	4
o	9	plenković	5	više	4
bi	9	godine	5	dok	4
nije	8	protiv	5	vanjskih	4
već	8	trebamo	5	pomoći	4
kada	8	migrante	5	ih	4
smo	7	unije	5	konferenciji	4
rekao	7	jer	5	tvrdi	4
od	7	nekoliko	5	poslova	4
salvini	7	chemnitza	5	nemaju	4
koja	7	samo	5	ekipa	4
između	6	kazao	4		

Slika 16. Najfrekventnije riječi portala "Dnevnik.hr".

Već prvim pogledom na pregled članaka možemo zaključiti kako ovaj portal pretežno donosi i piše članke o reakcijama na migrantsku krizu u Europi. Često se spominju strani političari te države, pogotovo one u susjedstvu i njihove reakcije i događanja vezana za trenutnu krizu. Samom analizom riječi vidimo da riječ migrant dominira kao i na svim hrvatskim portalima. Često je spominjanje određenih političara te po tome zaključujemo kako su oni i njihova mišljenja jako zastupljena u člancima. Nema nekih negativnih konotacija, ali je zabrinjavajuća česta riječ rasizam koja je jako negativna i stavlja izbjeglice u negativan kontekst. Ipak zaključujemo kako je ovaj portal neutralnog stava.

I posljednji portal za koji ćemo napraviti analizu jest šVeernji.hr. To je portal naših drugih najčitanijih novina. Rezultati su sljedeći:

				rješenje	4
				do	4
				granice	4
eu	15			hrvatske	4
koji	15			granicu	4
su	14	salzburgu	5	više	3
s	13	o	5	prema	3
to	12	kako	5	europskog	3
ne	10	granica	5	vijeća	3
od	7	kurz	4	summitu	3
država	6	godine	4	biti	3
rekao	6	izvan	4	te	3
a	6	već	4	prije	3
kao	5	koja	4	europske	3
ali	5	sa	4	iz	3
jučer	5	taj	4	susjedstvu	3
salzburgu	5			migrante	3
				kancelar	3

Slika 17. Najčešće riječi korištene u člancima portala "Večernji.hr".

Prva stvar koju primijetimo jest duljina članaka kao i kod portala šJutarnji.hr. Iako se čini da su članci šJutarnjeg malo bolje napisani ni ovi nisu daleko iza. Opet je dojam da su novinari koji su pisali članke dosta stručniji od onih sa ostalih portala. To se tiče riječi koje se najviše koriste dosta se često spominje EU –to znači da su jednako zastupljeni europski problemi kao i hrvatski koji se također dosta spominju. Riječ migrant nije toliko dominantna koliko u ostalim portalima. Iz analize riječi vidi se da je pristup neutralan te dosta objektivna.

Zaključci analize frekvencije riječi u člancima najpoznatijih hrvatskih portala

Analizom članaka na ovim portalima mogli smo uvidjeti neke razlike. Portali novina šJutarnji i šVečernji imali su najstručnije i najdulje članke. Čini se kako imaju najviše resursa ili najstručnije novinare za pisanje o temama. Jednako su zastupljene vanjske i unutarnje teme te je pisanje neutralno. Po kvaliteti članaka šIndex.hr ne zaostaje puno. Ono što se kod njega da primijetiti jest da je jedini portal kod kojeg smo zabilježili pozitivne riječi –to znači da je

jedan od onih koji pišu najpozitivnije o ovoj temi. Od ostalih portala izdvojili bi š24sata.hr^o koji se ističe najnekvalitetnijim i najmanjim lancima sa malim izborom riječi.

Sve u svemu zaključujemo da lanci pisani u RH se suočavaju sa istim problemima kao i oni u Europi te da prate taj trend. Ovisno o tome tko ga je pisao i koja medijska kuća takva će biti i kvaliteta i sadržaj lanaka. Dok neki portali prenose vijesti iz medija drugih država neki sami pišu članke i analiziraju. Jasno je da neki portali nemaju osobe koje bi mogli poslati na teren da istrafi određenu priču te onda samo prenose vijesti uz minimalne izmjene. S obzirom na stanje države zaključili bismo da je tema migranata u top 6 najčitanijih portala u Hrvatskoj relativno dobro pokrivena te nema neke prevelike pristranosti jednoj ili drugoj struji.

Zaključak

Nakon ogromne količine informacije i podataka u ovome radu možemo napraviti usporedbu europskih i hrvatskih medija te zaključiti –to bi se moglo popraviti u odnosu medija na ovu temu. Prije svega najbitnije je da mediji sami shvate koliko utječu na mišljenje javnosti. Primjeri istrafi vanje te svjedočenja samih novinara ukazala su nam na veliku korelaciju stava medija prema stavu naroda. Mediji bi trebali svakako manje pažnje pridodavati elitnim skupinama ljudi kao što su političari. Naravno da su njihova mišljenja bitna jer su oni ipak šefovi naroda, ali oni ne bi smjeli utjecati na stavi samih medija i njihovo pisanje na određenu temu.

Kako europski tako i hrvatski mediji suočeni su s mnogobrojnim problemima u izvještavanjima. Prije svega to je financijska kriza u novinarstvu. Broj stručnih novinara je sve manji s obzirom na rezanja u budžetu, a oni feli prilike za dokazivanjem tu priliku ne uspijevaju dobiti. Kvalitetni lanci i reportaže su skupi i zahtijevaju vremena te neke medijske kuće jednostavno nemaju resursa kako bi svojim novinarima omogućili takve uvjete. Zbog toga pribjegavaju ili senzacionalističkom novinarstvu ili se oslanjaju na puku sreću u pronalaganju dovoljno kvalitetnih informacija. Da bi se to promijenilo potrebna su ulaganja drugih sektora te transparentnost svih medija.

Može se tič samo analize sadržaja lanaka možemo zaključiti da je istrafi vanje u cijeloj Europi podjednako. Naravno da ima odstupanja s obzirom na neke države iji političari imaju otvoreniji ili zatvoreniji stav prema migrantima. Isto tako razni događaji u Europi imaju visoki utjecaj na ton izvještavanja o temi izbjegličke krize –to je i logično. Ali ono –to trebamo uzeti u obzir jest da nam osobni stavovi ne utječu na pisanje lanaka nego da iznosimo dokazane

injenice kako bi –to to nije prenijeli informacije i dotakli srfl ovog problema koji ima mnogo slojeva. Pozitivna je stvar –to novinari i novinarske udruge rade na pobolj–anju izvje–tavanja o izbjegli koj krizi te flele educirati novinare o toj temi. Ono –to je bitno jest i da se to sprovede u praksi odnosno da su nakon toga novinari zaista spremni –to bolje i stru nije pisati o toj temi.

Zaklju ak rada jest da je izvje–tavanje u Europi na ovu temu relativno dobro. Ima mjesta za napredak, ali isto tako stvari bi mogle biti puno gore. Vi-e pafnje se treba pridavati medijima koji su dio velikih medijskih ku a te znamo da imaju resurse kako bi radili kvalitetne i vjerodostojne lanke. Jer u kona nici te medijske ku e su na dobrom glasu i ne e si dopustiti da se njihov kredibilitet naru–ava polu provjerenim i lafnim informacijama. Neke manje i komercijalne ku e treba uzeti s dozom rezerve jer esto pristupaju senzacionalisti kim metodama tj. cilj im je samo privu i ljude bez obzira na to –to se nalazilo u sadrflaju samog lanka. Dakle vjerujte injenicama, ne praznim rije ima.

Slika 18. "Not migrant crisis"⁴⁹

⁴⁹ Preuzeto sa http://www.unitedagainstracism.org/wp-content/uploads/2016/05/not_crisis-750x400.jpg

Literatura

1. Berry M., Garcia-Blanco, I., Moore, K. Press Coverage of the Refugee and Migrant Crisis in the EU: A Content Analysis of Five European Countries // UNHCR, UN Refugee Agency, Prosinac, 2015.
<http://www.unhcr.org/protection/operations/56bb369c9/press-coverage-refugee-migrant-crisis-eu-content-analysis-five-european.html> (12.8.2018)
2. Chouliaraki, L., Georgiou, M., Zaborowski, R. Project Report: The European migration crisis and the media. A cross-European press content analysis // LSE, London School of Economics and Political Science
<http://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/projects/media-and-migration/Migration-and-media-report-FINAL-June17.pdf> (12.8.2018)
3. Migration Coverage in the EU: Mixed Practices Challenge Professional Standards // Open Media Hub
<https://openmediahub.com/2017/06/19/migration-coverage-eu-mixed-practices-challenge-professional-standards/> (14.8.2018)
4. How do media on both sides of the Mediterranean report on migration? // EJN, Ethical Journalism Network, 2017
https://ethicaljournalismnetwork.org/wp-content/uploads/2017/03/Draft_Migration_and_Media_Report.pdf (13.9.2018)
5. Crawley, H., Skleparis, D. Refugees, migrants, neither, both : categorical fetishism and the politics of bounding in Europe's migration crisis // Journal of Ethnic and Migrations Studies, Vol. 44, 2018
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1369183X.2017.1348224> (15.8.2018)
6. Apostolova, R. Of Refugees and Migrants : Stigma, Politics, and Boundary Work at the Borders of Europe // American sociological association, September 2015
<https://asaculturesection.org/2015/09/14/of-refugees-and-migrants-stigma-politics-and-boundary-work-at-the-borders-of-europe/> (16.8.2018)
7. Matar, D. Media Coverage of the Migration Crisis in Europe: a Confused and Polarized Narrative // IEMed, Institut Europeu de la Mediterrania, 2017
http://www.iemed.org/observatori/arees-danalisi/arxius-adjunts/anuari/med.2017/IEMed_MedYearbook2017_media_migration_crisis_Matar.pdf (16.8.2018)

8. Hatton. T.J. Refugees and asylum seekers, the crisis in Europe and the future of policy // Economic Policy, Vol. 32, Izdanje 91, Srpanj 2017, str. 447-496
<https://academic.oup.com/economicpolicy/article-abstract/32/91/447/4060670?redirectedFrom=fulltext> (17.8.2018)
9. EU migrant crisis: facts and figures // European Parliament, Lipanj 2017
<http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20170629STO78630/eu-migrant-crisis-facts-and-figures> (14.8.2018)
10. European parliamentary research service, Migration and Asylum // European Parliament
<http://www.europarl.europa.eu/thinktank/infographics/migration/public/index.html?page=intro> (22.8.2018)
11. Europe's migrations crisis // European Parliament, Lipanj 2017
<http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20170629STO78631/europe-s-migration-crisis> (22.8.2018)
12. Improving the Common European Asylum System // European Parliament, Lipanj 2017
<http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/priorities/refugees/20170627STO78418/improving-the-common-european-asylum-system> (22.8.2018)
13. Eurostat, Asylum statistics //Eurostat, Statistics Explained, Lipanj 2018
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics (20.8.2018)
14. Starcevic, J. Role of media during European migration crisis // LinkedIn, Oflujak 2017
<https://www.linkedin.com/pulse/role-media-during-european-migration-crisis-jelena-starcevic> (24.8.2018)
15. Trilling, D. Five myths about the refugee crisis // The Guardian, Lipanj 2018
<https://www.theguardian.com/news/2018/jun/05/five-myths-about-the-refugee-crisis> (26.8.2018)
16. European migrant crisis // Wikipedia: The Free Encyclopedia,
https://en.wikipedia.org/wiki/European_migrant_crisis (13.8.2018)
17. Europska migracijska kriza 2015 // Wikipedija, Slobodna enciklopedija
https://hr.wikipedia.org/wiki/Europska_migracijska_kriza_2015. (13.8.2018)
18. Glasovac, Z. Utjecaj medija, // Dje ji vrti Ivani ,

- http://www.djecjivrtic-ivanic.hr/documents/za-roditelje/preporuke/Utjecaj_medija.pdf
(20.8.2018)
19. Knezovi , K., Maksimovi , I. Manipulativna moć masovnih medija i etičke upitnosti njihova utjecaja na dijete // Hrvatski portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske, 2016
<https://hrcak.srce.hr/file/252717> (21.8.2018)
20. Pozitivni i negativni utjecaji medija , Mediji i dječji razvoj // Medijska pismenost-abeceda za 21. stoljeće, Travanj 2017
<https://www.medijskapismenost.hr/pozitivni-i-negativni-utjecaji-medija/> (21.8.2018)
21. Hate Speech // EJN, Ethical Journalism Network
<https://ethicaljournalismnetwork.org/resources/infographics/5-point-test-for-hate-speech-english> (14.9.2018)
22. EJN, Ethical Journalism Network
<https://ethicaljournalismnetwork.org/> (14.9.2018)
23. Al Jazeera // Wikipedia, the free encyclopedia
https://en.wikipedia.org/wiki/Al_Jazeera (15.9.2018)
24. Al Jazeera Balkans
<http://balkans.aljazeera.net/> (15.9.2018)
25. <http://www.businessin.hr/vijesti/9-hrvatska/3118-odrzana-radionica-izvjestavanje-o-izbjeglicama-migrantima-i-etnickoj-pripadnosti> (14.9.2018)
26. Održana radionica o izvještavanju o izbjeglicama , migrantima i etničkoj pripadnosti
// Businessin, Svibanj 2017
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics#Number_of_asylum_applicants:_drop_in_2017 (17.8.2018)
27. Migration crisis in the media: Making or reflecting a crisis? // LSE, London School of Economics and Political Science
<http://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/projects/media-and-migration/MM-POLIS16.pdf> (16.9.2018)
28. Georgiou, M., Zaborowski, R. Media coverage of the refugee crisis: A cross-European perspective // Council of Europe , 2017

<https://rm.coe.int/media-coverage-of-the-refugee-crisis-2017-web/168071222d>

(16.9.2018)

29. Where media fails on the reporting of migrants and refugees // Guardian, Prosinac 2015

<https://www.theguardian.com/media/greenslade/2015/dec/17/where-media-fails-on-the-reporting-of-migrants-and-refugees> (16.9.2018)

30. Nguyen, K. Bigotry panic reflected in media coverage of migrants and refugees // Reuters, Prosinac 2018

<https://www.reuters.com/article/us-refugees-media-idUSKBN0U129620151218>

(17.8.2018)